

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1879.   Andra Kammaren.   N:o 59.

Söndagen den 11 Maj.

Kl. $\frac{1}{2}$ 8 e. m.

§ 1.

Föredrogs men blefvo ånyo bordlagda:

Stats-Utskottets memorial N:is 52, 53 och 56, utlåtande N:o 57 samt memorial N:is 58 och 59;

Bevillnings-Utskottets betänkanden N:is 14 och 15;

Banko-Utskottets utlåtande N:o 13; och

Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets memorial N:o 2.

§ 2.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden, nemligen:

Stats-Utskottets memorial N:o 54, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för Riksgäldskontoret;

Samma Utskotts memorial N:o 55, med förslag till åtskilliga stadganden i det nya reglementet för Riksgäldskontoret;

Bevillnings-Utskottets memorial N:o 16, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande vissa punkter af Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 12, angående åtskilliga ännu oafgjorda frågor rörande tullbevillningen;

Samma Utskotts memorial N:o 17, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 1:a punkten af Bevillnings-Utskottets utlåtande N:o 13;

Lag-Utskottets utlåtande N:o 36, i anledning af väckt motion om underdånig skrifvelse angående revision af gällande legostadga och i sammanhang dermed stående bestämmelser; och

Samma Utskotts utlåtande N:o 37, med anledning af Kamrarnes återremiss af Utskottets utlåtande N:o 16, öfver väckta motioner om upphäfvande af Kongl. förordningen angående grunderna och vilkoren för hemmansklyfning och jordafsöndring den 6 Augusti 1864 jemte andra dithörande författningar.

§ 3.

På framställning af Herr vice Talmannen *Wijk*, beslöt Kammarerna, dels att de i nästföregående § omförmälda ärenden, som denna dag blifvit för första gången bordlagda, skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde, dels ock att de redan två gånger bordlagda memorial, som innefattade förslag till voteringspropositioner, skulle å samma föredragningslista sättas framför öfriga två gånger bordlagda ärenden.

Kammarernas ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 8 e. m.

In fidem
H. A. Kolmodin.

Måndagen den 12 Maj.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 5 innevarande månad.

§ 2.

Herr Talmannen tillkännagaf, att Herr *E. Clairfelt*, enligt derom hos Herr Talmannen gjord anmälan, numera vore så till helsan återsteld, att han denna dag intagit sin plats bland Kammarernas ledamöter.

§ 3.

Föredrogs och bordlades för andra gången Stats-Utskottets memorial N:is 54 och 55.

§ 4.

Föredrogs Bevillnings-Utskottets memorial N:o 16, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande vissa punkter af Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 12, angående åtskilliga ännu oafgjorda frågor rörande tullbevillningen.

Punkterna 1 och 2:

De i dessa punkter föreslagna voteringspropositioner godkändes.

Punkten 3:

Mom. a:

Bifölles.

Mom. b:

Lades till handlingarne.

§ 5.

Efter föredragning dernäst af Bevillnings-Utskottets memorial N:o 17, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 1 punkten af Bevillnings-Utskottets utlåtande N:o 13, blef den i detta memorial föreslagna voteringsproposition af Kammaren godkänd.

§ 6.

Föredrogs och bordlades ånyo Lag-Utskottets utlåtanden N:is 36 och 37.

§ 7.

Vid derefter skedd föredragning af Stats-Utskottets memorial N:o 52, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut angående dels Kongl. Maj:ts proposition om bildande af en jernväghypoteksfond, dels väckt motion om inköp af Hallsberg—Motala—Mjölby jernväg, godkände Kammaren de i nämnda memorial föreslagna voteringspropositioner.

§ 8.

Föredrogs Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets memorial N:o 2, med förslag till omröstningsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets utlåtande N:o 1 i fråga om upphörande af de enskilda bankernas rätt att utgifva sedlar, lydande å fem och tio kronor.

*Angående
en föreslagen
omröstnings-
proposition.*

Det af Utskottet framlagda förslag till voteringsproposition hade följande lydelse:

„Den, som, i enlighet med Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets i elfte punkten af dess utlåtande N:o 1 gjorda och af Första Kamraren biträdda hemställan i fråga om uppgörande af förslag till de

Angående
en föreslagen
omröstnings-
proposition.
(Forts.)

ändringar i gällande bankoreglemente, hvilka utaf Riksdagens beslut rörande Utskottets nyssnämnda utlåtande föranledas, vill, att Banko-Utskottet må erhålla uppdrag att i oförmälda hänseende med utlåtande till Riksdagen inkomma, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutat, att åt Fullmäktige i Riksbanken uppdrages att till nästa Riksdag inkomma med förslag till de åtgärder, hvilka blifva behöfliga med afseende på Riksbanken, vid upphörande före utgången af år 1882 af de enskilda bankernas rätt att utgifva sedlar å tio kronor, och att Banko-Utskottet, må erhålla uppdrag att nu inkomma med förslag till de stadganden i bankoreglementet, som af innevarande års Riksdags i ämnet fattade beslut kunna varda en följd."

Efter uppläsning af detta förslag, mot hvilket dels Herrar *Ekman* och *Wijkander*, dels ock Herrar *Friherre Hamilton*, *Lothigius* och *Boström* inom Utskottet reserverat sig, uppstod öfverläggning, hvarunder anfördes af

Herr E. G. Boström: Emot Sammansatta Banko- och Lag-Utskottets föreliggande förslag till voteringsproposition har jag reserverat mig, emedan, efter mitt förmenande, någon gemensam omröstning om den fråga, som propositionen afser, icke lagligen kan egrum. Som bekant, hade Första Kammaren bifallit nyssnämnda Utskotts hemställan i 11:te punkten af dess betänkande N:o 1, hvar emot denna Kammare, på framställning af Herr Ola Andersson, derjemte antog ett af honom formuleradt skrifvelseförslag. Om detta senare har således Första Kammaren icke haft tillfälle att yttra sig, långt mindre att fatta beslut. Då man följaktligen icke kan säga, att Kamrarne stannat i stridiga beslut, bör icke heller någon gemensam omröstning jemlikt 65 § Riksdagsordningen kunna komma i fråga.

Ett annat skäl, hvarför jag icke anser nämnda grundlagsparagraf här vara tillämplig, är, att det nu icke är fråga om Riksbankens styrelse och förvaltning, utan endast om ett förslag till skrifvelse, och om något sådant lärer väl svårligen, utan att man går på sidan om grundlagen, någon gemensam votering kunna anställas.

Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Den föregående talaren påstod, att Första Kammaren icke haft tillfälle att yttra sig öfver den fråga, hvarom Andra Kammaren fattat beslut och som är föremål för den af Utskottet föreslagna voteringspropositionen. Detta påstående innebär egentligen detsamma, som om man påstode, att denna Kammare

fattat ett olagligt beslut. Men detta beslut är föranledt af Kongl. Maj:ts proposition N:o 30, och då Första Kammaren behandlat denna proposition, har den beslutat såväl om den punkt, hvarom nu är fråga, som om den Kongl. propositionen i öfrigt. Härmed tror jag mig hafva tillräckligt vederlagt nyssnämnda påstående. Hvad åter beträffar det emot bifall till Utskottets betänkande anförda skäl, att denna fråga icke skulle kunna bli föremål för gemensam votering, emedan den icke skulle innefatta uppdrag åt bankofullmäktige med afseende å Riksbankens styrelse och förvaltning, så får jag erinra om, att Andra Kammarens beslut går ut på att åt fullmäktige lemna i uppdrag vidtagandet af åtgärder, som kunna komma att röra Riksbanken, då den af Riksdagen redan beslutade indragningen af privatbankernas tiokronesedlar kan komma att ega rum. Om det icke är något, som omedelbart rör Riksbankens styrelse och förvaltning, är det dock något, som för framtiden kan röra detta, och det skall icke vara svårt att anförda en mängd exempel på, att, då det varit fråga om att gifva fullmäktige i Riksgäldskontoret alldeles liknande uppdrag, som det, hvilket nu skulle lemnas bankofullmäktige, gemensam votering blifvit anställd derom. Jag kan icke finna det annat än högst anmärkningsvärdt, att, då, med anledning af väckta förslag om lemnande af stats-hjelp åt enskilde, man velat lemna fullmäktige i Riksgäldskontoret i uppdrag att för ändamålet upplåna penningar, men Kamrarne derom stannat i olika beslut, man icke dragit i betänkande att skrida till gemensam omröstning, men nu, då det är fråga om att lemna fullmäktige i Riksbanken ett uppdrag, som innebär ett förstärkande eller något dylikt af statens egendom, Riksbanken, icke vill medgifva frågans lösning genom gemensam votering, och detta oaktadt grundlagens ordalydelse är enahanda, vare sig det gäller Riksbanken eller Riksgäldskontoret. I afseende å det senare talas det visserligen om *grunderna* för dess styrelse och förvaltning, och med afseende å Riksbanken endast om dess styrelse och förvaltning. Men om denna obetydliga skilnad skulle hafva någon betydelse, så skulle den väl innebära, att de frågor rörande Riksbanken, som kunna komma under gemensam votering, äro af vidsträcktare omfattning än de af samma beskaffenhet, som röra Riksgäldskontoret.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Rubenson: Jag vill gifva Herr Ola Andersson rätt deruti, att den frågan, huruvida det beslut som i detta ärende fattats af Andra Kammaren varit föremål för Första Kammarens överläggning eller icke, i frågans nuvarande skede icke har något inflytande, så att deraf ej bör bero, huruvida vi skola godkänna eller förkasta den föreliggande voteringspropositionen. Jag vill tillika gifva honom rätt deri, att det verkligen förut inträffat, att Kamrarne godkänt voteringspropositioner och anställt gemensamma omröstningar om förslag, som varit snarlika med detta, då det till exempel varit fråga om något uppdrag åt riksgäldsfullmäktige att verkställa utredning af ett ärende, som endast medelbart rört Riksgäldskontorets förvaltning. Men allt detta äfven medgifvet, kan jag dock icke komma till samma slutsats som

*Angående
en föreslagen
omröstnings-
proposition.
(Forts.)*

Angående
en föreslagen
omröstnings-
proposition.
(Forts.)

Herr Ola Andersson. Han medgaf sjelf, att det föreliggande förslaget icke omedelbarligen rör Riksbankens förvaltning, utan endast medelbarligen; men, sade han, detta hindrar oss icke att godkänna voteringspropositionen. I detta hänseende är jag af en annan mening och anser, att just den omständighet, att Riksbanken endast medelbarligen komme att beröras af den åtgärd, hvarom det nu är meningen att lemna bankofullmäktige uppdrag, just den omständigheten är det, som enligt min tanke hindrar oss att godkänna denna voteringsproposition. Skulle jag draga ut konsekvensen af hans yttrande, så blir den, att Kamrarne skulle ega att anställa gemensam votering, äfven då de stannat i olika beslut i någon fråga, som icke omedelbarligen utan endast medelbart angår statens utgifter. En skrifvelse till Kongl. Maj:t i hvilket som helst ärende, som endast medelbart kunde föranleda till en utgift för statsverket, skulle således med lika mycket skäl kunna göras till föremål för gemensam votering, när Kamrarne derom stannat i olika beslut. Då jag för min del icke anser detta vara grundlagens mening, utan att denna fråga endast i sådan händelse kunde blifva föremål för gemensam omröstning, att den innefattade en omedelbar föreskrift om Riksbankens förvaltning, så instämmer jag i Herr Boströms yrkande om afslag å den föredragna voteringspropositionen.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Jag ber att mot hvad den föregående talaren yttrade få erinra, hurusom denna Kammare, alltefter det nya representationsskicket införande, städse följt den praxis i afseende å behandlingen af motioner i lagfrågor, att äfven om motionen icke innehållit något formuleradt förslag till lagförändring, utan endast begäran om aflåtande af en underdånig skrifvelse i ämnet, så har den likväl alltid remitterats till Lag-Utskottet, och, om jag icke missminner mig, har just den talare, som näst före mig hade ordet, äfven uttalat sig för denna praxis. Då är det också icke annat än en konsekvens deraf, att till föremål för gemensam votering göra en fråga, som ostridigt berör Riksbankens styrelse och förvaltning, om den också icke omedelbart derpå kan hafva någon inverkan, utan endast först sedan beslut hinner fattas i anledning af den atredning, som det nu är meningen att åt bankofullmäktige uppdraga. Jag anser därför, att denna Kammare handlar konsekvent och rätt, om den såsom sin åsigt uttalar, att denna fråga rör bankens styrelse och förvaltning och således äfven kan blifva föremål för gemensam votering.

Herr Sjöberg: I det hufvudsakliga, af hvad Herrar Boström och Rubenson yttrat, instämmer äfven jag.

Jag har under denna riksdag funnit, att Kamrarne vid särskilda tillfällen gifvit en synnerligen liberal tolkning åt grundlagens föreskrifter i olika delar. Sjelf har jag vid sådana tillfällen dock, såvidt jag nu kan erinra mig, alltid sökt motverka en dylik tolkning, utom i fråga om det i dag äfven afhandlade mom. f i ett Stats-Utskottets förslag rörande befogenhet för Kongl. Maj:t att fastställa grunderna för utlåningen från en ifrågasatt jernvägshypoteksfond; och jag vill

nu också begagna detta tillfälle att mot en sådan tolkning nedlägga min reservation. Hvad nu föreliggande förslag beträffar, kan jag icke finna, att detsamma tillkommit i grundlagsenlig ordning, hvarför jag icke heller kan med min röst bidraga till dess godkännande, ehuru jag väl inser, att detta, liksom andra sådana förslag, skall på grund af vissa omständigheter och förhållanden vinna bifall af pluraliteten inom denna Kammare.

Angående
en föreslagen
omröstnings-
proposition.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen förklarats slutad och propositioner gifvits enligt de gjorda yrkandena, godkände Kammaren den föreslagna vöteringspropositionen.

§ 9.

Förekom till afgörande Lag-Utskottets utlåtande N:o 32, i anledning af väckt motion om förhöjda böter för part eller vid förfallolöst uteblifvande.

Om ansvar för
part eller
vittne vid för-
fallolöst ute-
blifvande.

Herr *Jan Magnusson* hade i sin inom Andra Kammaren väckta motion, N:o 109, deruti Herrar *P. Engman*, *Anders Bengtsson* och *Lars Andersson* instämt, gjort hemställan derom, "att Riksdagen för sin del ville besluta de ändringar i Rättegångsbalkens 12 kap. 2 § och 17 kap. 3 §, att instämd part och vittne, som förfallolöst uteblifva från underrätt, skola böta, den förre 10 kronor och det senare 5 kronor", hvarjemte motionärerne anhållit, att Lag-Utskottet ville *dels*, i fall Utskottet ej ansåge de föreslagna bötesbeloppen lämpliga, föreslå andra sådana, *dels ock* höja åtskilliga andra i rättegångsbalken förekommande böter för försummad inställelse, på det ett riktigt förhållande måtte kunna ernås emellan dylika bötesbelopp.

I anledning af denna motion hade Utskottet hemställt,

att Riksdagen ville för sin del antaga följande förändrade lydelse af

dels 12 kap. 2 § Rättegångsbalken, sådan nämnda § lyder enligt Kongl. förordningarne den 12 Mars 1830 och den 18 April 1849:

"Är någon förfallolöst borta, då han ropas af Rätten fram att kära eller svara, böte två daler. Kommer hvarken kärande eller svarande, å landet innan Häradstingets slut, eller i stad innan rättegångstimman ute är, böte hvardera *tjugo daler*. Kommer svaranden å första Ting, innan det ändas, och blifver käranden ute; böte som sagdt är, och gälde han svaranden dess kostnad, der han ej vid nästa Ting å landet, eller inom en månad i staden, gitter visa, det han laga förfall haft, och att han ej kunnat Rätten det kungöra. Stämmer ej käranden saken in, och den fullföljer å den tid, som nu är sagdt; vare svaranden för hans käromål fri";

och *dels* 17 kap. 3 § Rättegångsbalken, sådant detta lagrum lyder i Kongl. förordningen den 18 April 1849:

"Vill någon sin talan med vittne fästa; tage det sjelf med sig

Om ansvar för
part eller
vittne vid för-
falloläst ute-
blifvande.
(Forts.)

eller låte det lagligen till Rätten stämma. Beropar sig någon å flera vittnen i samma sak; de må genom en stämning inkallas, om det beqvämligen ske kan. Vittne må ock i högre Rätt höras, ändå att det i den nedra ej nämnt varit. Kommer ej vittne, som stämt är; böte i Underrätt *tio daler*, i Hofrätt *femton daler*; och lägge Rätten sedan viss dag och vite före. Kommer vittnet ej ändå; lite Rätten å landet Konungens Befallningshafvande till, eller den kronobetjent, som närmast är, att skaffa vittnet in: i staden ege Domaren sjelf makt dertill.“

Sedan föredragning skett af berörda hemställan, mot hvilken reservationer inom Utskottet anmälts dels af Herr *Thomasson*, dels af Herr *Ribbing*, dels ock af Herr *Sundell*, anförde

Herr Torpadie: Då jag icke varit i tillfälle att inom Utskottet deltaga i behandlingen af förevarande ärende, torde det tillåtas mig att nu yttra några ord i frågan.

Att, i följd af penningens förändrade värde, en förhöjning i böter för part och vittnen, som, behörigen stämda, uteblifva, är behöflig, torde väl ingen kunna bestrida. Hvad åter angår frågan om sättet att åstadkomma en reform i detta hänseende, torde det vara lika otvifvelaktigt, att med afseende på det organiska sammanhang, som eger rum mellan de särskilda bötesbestämmelserna i 1734 års lag, det rättaste vore, att i allmänhet granska alla böter, som i mer eller mindre mån kunna anses likartade med dem, hvilkas höjning nu är ifrågasatt. Men i praktiskt hänseende torde man kunna säga, på sätt Utskottet också sagt, att då den tid väl snart torde komma, när man här i Sverige får en ny processordning, det icke är skäl att göra sig så mycket besvär, som det af mig nyss omförmälda sättet skulle medföra, för att åstadkomma denna lilla reform, allra helst som Lag-Utskottet måhända nu icke skulle medhinnna att ega ärendet den omsorgsfulla pröfning, som blefve nödvändig, derest hvad sålunda föreslagits, om det vunne Kammarens bifall, slutligen skulle kunna lyckligt genomgå skärselden i Högsta Domstolen.

Skulle jag för min del sluta mig till något af de förslag, som inom Utskottet väckts, så skulle jag helst vilja biträda den reservation, som är uttalad af Herr *Sundell*, icke så, att jag fullkomligt gillar ordalagen i densamma, men därför att jag anser det vara lämpligt, att, när en eller annan lagparagraf skall omskrifvas, man då vidtager alla de förbättringar, hvartill paragrafens redaktion kan gifva anledning. Det är allmänt känt, att 1734 års lag är ett mönster af reda och följdriktighet; men just den ena af de nu ifrågavarande paragraferna torde likväl härifrån utgöra ett undantag, nemligen 2 § i 12 kapitlet Rättegångsbalken. Der heter det, såsom herrarne allmänt torde hafva sig bekant: “Kommer svaranden å första ting, innan det ändas, och blifver käranden ute; böte som sagdt är, och gälde han svaranden dess kostnad, der han ej vid nästa ting å landet, eller inom en månad i staden, gitter visa, det han laga förfall haft, och att han ej kunnat Rätten det kungöra.” Här har således lagstiftaren, märkligt nog, i

början af satsen utgått från en bestämmelse om kärande, som icke kommer till första *ting* på *landet*, men glömt detta i eftersatsen, der det talas om samma part i *stad*, hvars domstolar ju icke hafva några *ting*, och hviikas sammanträden icke heller så kunna kallas. Men, som sagdt, något förslag till direkt omarbetning af ifrågavarande paragrafer har jag icke sjelf att framlägga.

*Om ansvar för
part eller
vittne vid för-
fallolöst ute-
blifvande.
(Forts.)*

Då emellertid Första Kammaren, som redan afgjort frågan, beslutat sig för en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om framläggande af ny förbättrad lagstiftning i detta hänseende, tager jag mig friheten hemställa om proposition på bifall till samma beslut eller att "*Riksdagen må i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta öfverse och granska de lagens stadganden, som handla om parters skyldighet att i de af dem eller emot dem anhängiggjorda mål vid domstolen tillstådeskomma, äfvensom för vittnen att på kallelse sig inställa, samt angående de ändringar och tillägg i nämnde stadganden, hvilka till främjande af lagskipningens obehindrade gång må finnas erforderliga, till Riksdagen aflåta nådig framställning.*" Skulle nu denna Kammare biträda detta beslut, så kan man hoppas, att den, efter min tanke, behöfliga reformen snart kan komma till stånd. Fattar deremot Kammaren ett annat beslut, så är det gifvet, att frågan för denna riksdag förfallit; ty någon sammanjemkning i detta fall torde Lag-Utskottet knappast kunna åstadkomma.

Herr Engman: Jag är helt och hållet förekommen af Herr Torpadie. Jag hade verkligen tänkt framställa samma förslag och anhålla, att denna Kammare måtte biträda samma beslut, som Medkammaren i frågan fattat, hvarigenom skulle vinnas den fördelen, att man förr kan hoppas få den föreslagna reformen genomförd. Inom Första Kammaren hafva nemligen framställts åtskilliga anmärkningar emot redaktionen af Utskottets förslag; och fara vore att, om Riksdagen antog detsamma, det dock icke skulle till följd af de anmärkta bristfälligheterna kunna lyckligt genomgå skärselden inom Högsta Domstolen och sålunda antagligen icke heller vinna Kongl. Maj:ts bifall. Derigenom kunde frågan ännu blifva för lång tid fördröjd. Men om Kammaren nu biträder första Kammarens beslut, kan man deremot hoppas, att Kongl. Maj:t skall till nästa riksdag framlägga ett af Högsta Domstolen redan granskadt förslag i ämnet, som kan vinna båda Kamrarnes bifall.

Jag instämmer i det af Herr Torpadie framställda yrkandet.

Herr Jan Magnusson: Då Första Kammaren afslagit Lag-Utskottets betänkande, tjenar det till intet att yrka bifall till detsamma. Jag förenar mig derföre med Herr Torpadie och anhåller, att Kammaren måtte fatta samma beslut i ämnet som Första Kammaren.

Öfverläggningen förklarades slutad. Kammaren biföll det yrkande, som derunder af Herr Torpadie blifvit framställt, och hade således, med afslag å Utskottets hemställan, för sin del beslutit, att Riksdagen skulle i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta

öfverse och granska de lagens stadganden, som handla om parters skyldighet att i de af dem eller mot dem anhängiggjorda mål vid domstolen tillstädeskomma äfvensom för vittnen att på kallelse sig inställa, samt angående de ändringar och tillägg i nämnda stadganden, hvilka till främjande af lagskipningens obehindrade gång må finnas erforderliga, till Riksdagen aflåta nådig framställning.

§ 10.

*Om pension åt
f. d. verk-
mästaren F.
Bladin.*

Föredrogs Banko-Utskottets memorial N:o 11, i fråga om pension åt f. d. Verkmästaren vid Riksbankens pappersbruk F. Bladin.

Utskottet hade hemställt,

att bemälda Bladin måtte för sin återstående lifstid tilldelas en pension af 2,400 kronor årligen, att från och med den 1 Juli innevarande år med 600 kronor i hvarje kvartal af Riksbankens medel till honom utbetalas.

Enligt anteckning å memorialet, voro reservationer mot nämnda hemställan inom Utskottet anmälda

dels af Herr *Lyttkens*, med hvilken Herr *Sjö* instämt, och som för sin del föreslagit, att den ifrågavarande pensionens belopp måtte bestämmas till 2,000 kronor om året;

dels ock af Herrar *Boström*, *J. Rundbäck*, *C. I. Bengtsson* och *Olof Andersson*.

Ordet begärdes af

Herr *Lyttkens*, som anförde: Vid utdelande af pension anser jag, att man bör taga någon hänsyn till det sätt, hvar på pensionsökande uppfyllt sina tjensteåligganden, helst då han icke är vidare berättigad till pension än hvad fallet med ifrågavarande tjensteman är. Denne tjenstemans uppförande har icke varit sådant, att fullmäktige kunnat vara nöjda dermed. Han har blifvit skild från tjensten med föreläggande att ögonblickligen lemna alla sina befattningar och göromål. Och på de skäl, som i reservationen äro anförda, anser jag således, att pensionen icke bör sättas till så stort belopp, som är föreslaget. Jag hemställer derför, att Kammaren måtte med bifall till reservationen för sin del besluta att *f. d. verkmästaren vid Riksbankens pappersbruk F. Bladin* må för sin återstående lifstid tilldelas en pension af 2,000 kronor årligen, att från och med den 1 Juli innevarande år med 500 kronor i hvarje kvartal af Riksbankens medel till honom utbetalas; Och får jag upplysningsvis nämna, att hans omständigheter icke äro så dåliga och att han icke såsom en del andra pensionssökande kan anses vara i sådant utblottadt tillstånd, att han är i verkligt behof af den större pension Utskottet föreslagit. Jag yrkar derför bifall till reservationen.

Herr *C. I. Bengtsson*: Jag vill endast tillkännagifva, att jag

reserverat mig emot Utskottets förslag, i samma syfte som Herr Lyttkens, hvarför jag till alla delar instämmer med honom.

Vidare yttrades ej. Herr Talmannen gaf först proposition på bifall till Utskottets hemställan samt derefter på det af Herrar Lyttkens och C. I. Bengtsson framställda yrkande; och förklarade Herr Talmannen sig anse den förra propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes, i anledning hvaraf en så lydande omröstningsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Banko-Utskottet hemställt i memorial N:o 11, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren beviljat den ifrågavarande pensionen med ett till 2,000 kronor nedsatt belopp.

Omröstningen försiggick och utföll med 20 ja mot 143 nej; varande alltså beslut fattadt i enlighet med nej-propositionen.

§ 11.

Föredrogs och bifölls Banko-Utskottets memorial N:o 12, i fråga om eftergift å en Riksbankens fordran.

§ 12.

Skedde föredragning af Andra Kammarens Enskilda Utskotts betänkande N:o 1, (N:o 19 i samlingen af Tillfälliga Utskotts utlåtanden), i anledning af en utaf Herr C. A. Larsson väckt motion, N:o 123, angående tillägg till den för Kammaren gällande arbetsordning.

*Angående
tillägg till
Kammarens
arbetsordning.*

Punkterna 1 och 2:

Biföllos.

Uti *punkten 3* hade Utskottet föreslagit:

att § 25 mom. 2 i arbetsordningen måtte erhålla följande förändrade lydelse:

Nuvarande lydelse:

2:o. Öfver de Kammarens ledamöter, hvilka erhållit ledighet, föres i kansliet särskild förteckning.

Föreslagen lydelse:

2:o. Öfver de Kammarens ledamöter, hvilka erhållit ledighet, föres i kansliet särskild förteckning; *sko-*

*Angående
tillägg till
Kammarens
arbetsordning.
(Forts.)*

*lande sådan ledamot, när han åter
vid Riksdagen sig inställer, derom
i kansliet göra anmälan; och vare
denna anmälan i förteckningen an-
märkt.*

Beträffande denna hemställan yttrade

Herr Torpadie: Jag anhåller att få uttala mina betänkligheter mot antagande af den ifrågavarande punkten. Så vidt jag vet, torde det i allmänhet vara i lag stadgadt eller åtminstone förenligt med en praxis, som jag tillåter mig kalla god, att, när en person efter åtnjuten tjänstledighet är skyldig att anmäla sitt återinträde i tjensten, sådan anmälan göres hos samma myndighet, som lemnat ledigheten. Här deremot har Utskottet föreslagit, att, då ledamot af Kammaren efter åtnjuten ledighet åter inställer sig vid Riksdagen, skall han göra anmälan härom i Kammarens kansli. Det är dock, såsom vi alla veta, icke kansliet, som beviljat ledigheten, utan det är Kammaren, som gjort det, och därför är det enligt mitt förmenande rigtigast att anmälan om återkomsten göres under en eller annan form hos Kammar- eller talmannen.

På dessa skäl och då jag icke vågar i denna riksdagens sena timma yrka punktens återremitterande till Enskilda Utskottet, och icke under det höga tryck, hvarunder vi under de sista dagarne arbetat, är beredd att på stående fot formulera ett förslag, anhåller jag hos Herr Grefven och Talmannen om proposition på afslag å punkten.

Herr Aug. Börjeson instämde med Herr Torpadie.

Herr Wieselgren: Det var mig en verklig öfverraskning att höra af talaren på kalmarbänken ord för ord yttras, hvad jag ämnat anmärka angående den nu föredragna punkten.

Jag hyser samma betänkligheter emot förslaget som han, och instämmer till fullo med honom. I Kammarens protokoll antecknas ju, när och huru länge en ledamot erhållit ledighet, men fruktlöst söker man derstädes någon anteckning om, att ledamoten efter tilländalupen ledighet sig vid Riksdagen åter inställt. Att Kammaren på sätt här föreslagits skulle öfverlåta sin rätt till kontroll häröfver åt sitt kansli, det vittnar visserligen, om jag så får säga, mycket godt för Kammarens ödmjuka sinnesart; men det förefaller mig icke alldeles öfverensstämmande med hvad åtminstone hittills i ty fall ansetts vara riktigt. Den myndighet, som beviljat ledigheten, bör, såsom Herr Torpadie anmärkte, också hafva ej mindre rättighet än äfven skyldighet att sjelf mottaga anmälan om, att den tjänstledige återkommit och inträdt i tjensteutöfning.

Jag ber således att få instämma i Herr Torpadies yrkande om afslag å föredragna punkten.

*Angående
tillägg till
Kammarens
arbetsordning.
(Forts.)*

Herr Sjöberg: Den anmärkning, som den ärade representanten från Kalmar gjorde emot förslaget i denna del, saknar visserligen icke fog; och inom Utskottet uppstod äfven fråga om, att anmälan borde göras hos Kammaren, som, på sätt representanten från Kalmar antydte, är den enda myndighet, som kan bevilja ledigheten. Men Utskottet föreställde sig, att detta skulle blifva en, om jag så får säga, alltför storståtlig apparat för en så enkel sak, och efter en, som det föreföll mig, ganska grundlig öfverläggning i ämnet kom Utskottet till det resultat, att hvad Utskottet nu föreslagit, vore det enklaste sättet att lösa frågan. Och icke lär man väl gerna kunna säga, att, som Herr Wieselgren tycktes hålla före, det skulle ligga något för Kammarens ledamöter förödmjukande uti att i kansliet göra en sådan anmälan. Det kan naturligtvis icke komma i fråga, att en Kammarens ledamot, som gör en dylik anmälan, behöfver på något sätt ödmjuka sig inför vederbörande tjänsteman inom kansliet, utan han säger blott till: skrif, att jag är återkommen, och den andre skrifver då detta helt vördsamt. Detta kan väl icke vara något i den ringaste mån nedsättande för Kammarens ledamöters värdighet. Skulle man åter finna det mera lämpligt, att en sådan anmälan göres i Kammarens plenum, så skall jag för min del icke hafva så synnerligt deremot, men det skulle dock onekligen medföra den olägenheten, att då Kammaren icke alltid sammanträder så ofta, som på senaste tiden varit fallet, det skulle kunna inträffa, att åtskilliga dagar komme att förflyta, innan en återkommen ledamot finge tillfälle att fullgöra den föreskrifna anmälan, och sålunda i väsentlig mån förfelas den lilla kontroll, man nu velat vinna derom, att en permitterad ledamot verkligen i rätt tid återkommit. Denna kontroll har Utskottet velat göra till formen så lindrig som möjligt, och det vågar jag påstå, att Utskottet alldeles icke haft för afsigt att föreslå något, som kunde vara för Kammarens eller dess ledamöters värdighet i minsta mån förnärande. Att denna fråga, äfven om den icke kan anses vara af så synnerligt stor vikt, dock bör på ett eller annat sätt få sin lösning, torde herrarne vara villige att medgifva, då arbetsordningen för närvarande saknar hvarje föreskrift i detta hänseende; och då dertill kom, att utom Kammaren anmärkningar försports öfver saknaden af sådan kontroll, har Utskottet ansett sig böra, för vinnande af berörda ändamål, framlägga ett förslag till den kraft och verkan, det kunde medföra.

Herr Lasse Jönsson: Om det också icke kan sägas vara något förödmjukande för en Kammarens ledamot att på kansliet göra anmälan om sin återkomst, så blir dock alltid en sådan anmälan förenad med ett visst besvär och trassel. Jag kan t. ex. hafva varit hemma på permission, och vid min återkomst finner jag af föredragningslistan, att Kammaren den dagen icke har något sammanträde, men jag måste dock vandra upp i kansliet för att anmäla, att jag återkommit. Om man ville vara konsekvent, så borde då äfven hvar och en som utan permission blir borta från ett eller annat samman-

Angående
tillägg till
Kammarens
arbetsordning.
(Forts.)

träde göra en likartad anmälan. För min del anser jag såväl det ena som det andra vara minst sagdt onödigt, och jag instämmer därför i Herr Wieselgrens yrkande om afslag.

Herr Wieselgren: Jag torde icke behöfva påminna Kammaren derom, att jag aldrig påstått Utskottets förslag innebära något *förödmjukande för Kammarens särskilda ledamöter*, utan hvad jag sade var, att det vittnade godt för *Kammarens ödmjuka sinnesart*, att den ville åt sitt kansli öfverlemna myndigheten att i detta hänseende öfver Kammarens ledamöter utöfva kontroll. Så föll sig mina ord, och sådan var deras mening.

Herr Torpadie: Då jag förra gången hade ordet, inskränkte jag mig till att endast ur rent formel synpunkt skärskåda förslaget, och jag ber att äfven nu få intaga samma ståndpunkt och till de anmärkningar jag förut framställt tillägga ännu en annan. Utskottet föreslår, att anmälan om en ledamots återkomst skall göras "i kansliet", men icke heller detta uttryck finner jag vara så alldeles riktigt. Ty hvad är väl Kammarens kansli? Så vidt jag vet utgöres det af herr sekreteraren, assisterad af samtliga notarier och kanslistar, men att hela denna apparat skulle behöfva vara samlad för att emottaga en sådan anmälan, hvarom här är fråga, synes icke vara rätt lämpligt. Jag vidhåller mitt yrkande om afslag å den föredragna punkten.

Herr Sjöberg: Till svar på den sista af Herr Torpadie gjorda anmärkningen får jag erinra, att uttrycket: "i kansliet" står i fullkomlig öfverensstämmelse med innehållet af 2 mom. i § 25 af arbetsordningen, hvari stadgas, såsom orden lyda: "Öfver de Kammarens ledamöter, hvilka erhållit ledighet, föres i kansliet särskild förteckning." På denna grund torde Utskottet kunnat med fullt fog i det föreslagna tillägget till momentet begagna det anmärkta uttrycksättet.

Grefve Sparre: Om något fel varit begånget i så måtto, att någon af Kammarens ledamöter har försummat sig och varit längre borta än hans permission räckt, förmodar jag detta för framtiden vara undanröjdt genom den uppmärksamhet som väckts på detta förhållande, men att ställa Riksdagens ledamöter under en sådan kontroll, som här är i fråga, synes mig icke lämpligt. Det är att antaga, att Riksdagens ledamöter äro sådana män, som i allmänhet icke försumma sina skyldigheter, och att genom ett sådant kontrollstadgande, som här föreslagits, hålla dem hårtill, fruktar jag icke skall gagna göromålen. Det skulle slutligen kunna komma derhän, att mången af obenägenhet att underkasta sig en sådan kontroll skulle afhålla sig från riksdagsmannakallet, och att mången, hvars insigter och kunskaper skulle kunna gagna staten, komme att här saknas, hvarför jag instämmer med dem, som yrkat afslag å Utskottets hemställan.

Herr Gustaf Eriksson: Jag skall be att få yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Ivar Månsson: Man må nu säga hvad som helst angående den föreslagna åtgärden; det må ligga eller icke ligga något förödmjukande för Kammarens ledamöter deri, att de vid sin ankomst till hufvudstaden efter åtnjuten permission skulle vara skyldige att anmäla densamma på något ställe inom riksdagen; vi veta dock alla, att det är af högsta behof påkalladt, att, för så vidt man vill afhjelpa den stora oordning, som ostridigt råder vid dessa permissionsresor, någon bättre anordning i saken vidtages. Om det, som nu föreslås, är rätta sättet härför, vill jag dock icke inlåta mig på att bedöma.

Jag tror, att alla måste erkänna, att det i allmänhet i fråga om ledigheten icke varit den ordning, som skulle varit önskvärd. Man må tänka och säga om Kammarens ledamöter hvad som helst, så har likväl ofta så praktiserats, att en och annan återkommit några dagar efter permissionstidens slut; detta kan äfven vara berättigadt, då icke något synnerligen angeläget ärende förelegat eller något, för hvilket den uteblifne särskildt intresserat sig; men det är väl med god ordning öfverensstämmande att veta, när en ledamot kommit tillbaka, likaväl som han är skyldig anmäla, när han reser bort. Det hade kanske varit rättare att föreslå det den permitterade ledamoten skulle, när han återkommer, anmäla sin ankomst för talmannen i Kammarerna vid ett plenum. Men det kan ju hända, att plenum icke inträffar på en eller två dagar efter ankomsten, och då är det omöjligt att genast anmäla sin ankomst. Jag kan icke finna något förödmjukande i att på nu föreslaget sätt anmäla sin ankomst; och hade det varit praktiskt utförbart, att anmälningen skulle ske hos talmannen, hvilket väl icke kunde anses förödmjukande, hade nog Utskottet föreslagit att så skulle ske.

Talet om, att man till kansliet skulle räkna sekreteraren med alla notarierna och kanslisterna, tror jag väl icke kan anses gälla för annat än advokatyr. Sekreteraren är chef för kansliet, och anmäler man sig i kansliet för honom, tror jag, att hufvudsaken är vunnen, och att det kan vara tillräckligt. Jag yrkar bifall till hvad Utskottet föreslagit.

Herr C. A. Larsson: Som herrarne kanske påminna sig, innehöll min motion två afdelningar, den ena att man skulle reglera arbetsordningen, och, om det fans några brister i densamma, föreslå de nya stadganden, som funnos nödiga. När Utskottet kom till 26 § i arbetsordningen, står der: "Ledamot, som undfått ledighet från riksdagsgörömlen, men utan laga förfall uteblifver utöfver den för ledigheten bestämda tid, böte 10 riksdaler för hvarje dag han sålunda uteblifver." Och i andra mom.: "Medel, hvilka enligt nästföretgående moment kunna komma att utgifvas, skola under inseende af de i 5 § omförmälda ledamöter uppbäras och redovisas af den Kammarens tjänsteman, Talmannen dertill förordnar." Då frågade Enskilda Utskottet sig, huru skola desse i 5 § omnämnda ledamöter kunna veta, om en ledamot uteblifvit öfver permissionstiden eller icke. Man forskade för-

Angående
tillägg till
Kammarens
arbetsordning.
(Forts.)

Angående
tillägg till
Kammarens
arbetsordning.
(Forts.)

gäfvos i arbetsordningen för att kunna få reda på någon kontroll derpå. Icke är det väl arbetsordningens mening, att dessa tre förtroendemän skola springa omkring i lokalerna och höra efter, om han kommit hem samma dag permissionen slutat. Då skulle de få ett ofantligt besvär. Man var därför inom Enskilda Utskottet öfverens om att tillägga det stadgande, som nu föreslås till denna §, nemligen att hvar och en ledamot, som haft permission, skall anmäla i kansliet och låta inskrifva i en journal, när han återkommer, hvarvid ledamoten icke skulle hafva mera besvär än att der anmäla, att han vore återkommen, och att han icke hade några böter att erlægga. Att 26:te paragrafen icke under hela tiden, den varit gällande, blifvit tilläpbad, bevisar, att de ledamöter, som varit till handhavande af denna kontroll förordnade, icke kunnat få rätt på en enda försummelse härutinnan och således icke heller fått att redovisa någon enda tiokrona, ehuru det är bekant, att flere sådana fall af försummelse inträffat.

Men vilja herrarne icke hafva någon kontroll häröfver, icke skall jag sörja därför; jag skall nog i alla fall försöka att uppfylla mina skyldigheter så godt jag förmår; men nog vore det med god ordning öfverensstämmande, att, då man har en paragraf för detta ändamål, denna paragraf vore sådan, att derigenom möjliggjordes kontroll öfver tillämpningen af densamma.

På grund häraf får jag för min del hemställa, att Kammarén ville bifalla Utskottets förslag.

Herr P. Nilsson i Espö: Jag har för min del icke funnit, att Kammarens ledamöter så missbrukat sin permissions-frihet eller så mycket afhållit sig från riksdagsgöromålen, att det behöfvos särskilda stadganden i detta hänseende. Jag vet, att under de äldsta ständsriksdagarnes tid hade vi den ordning, att vid hvarje plenums början skulle alla ledamöterna uppropas — det var en verklig kontroll — men vår tid har kommit derhän, att den anser, att man icke bör bry sig om dessa gamla kontroller, utan handla mera öppet och ärligt och icke fästa sig vid småsaker. Jag kan icke finna det vara af behovet påkalladt, att Kammarens ledamöter ställas under en sorts polis-uppsigt, derigenom att de vid återkomsten från permission skola anmäla sig i kansliet. För öfrigt vet jag sannerligen icke, hvilken af kansliets tjenstemän har den förteckning, som der skulle föras häröfver, antingen sekreteraren, förste kanslisten eller vakthavande kanslisten. Jag tycker således, att Utskottet, som haft denna fråga att handlägga, bort hafva utredt, för hvilken af nämnde tjenstemän inom kansliet Kammarens ledamöter vid återkomsten skulle anmäla sig. Såsom nu är föreslaget, kan den ene tjenstemannen säga: jag vet icke af denna förteckning, och likaså en annan tjensteman: jag har icke denna förteckning. Jag anser det således vara olämpligt, att Kammarens ledamöter skola efter åtnjuten ledighet anmäla sig i kansliet, och yrkar därför afslag på ifrågavarande punkt såsom alldeles öfverflödig.

Herr Wieselgren: Då en af Enskilda Utskottets ledamöter förklarade sig medgifva, att det visserligen vore mera formenligt, att den

*Angående
tillägg till
Kammarens
arbetsordning.
(Forts.)*

föreslagna anmälan skedde hos Kammaren än i kansliet, hade han mot en sådan anordning icke något annat att anmärka, än att det i så fall kunde komma att dröja med anmälningen en eller annan dag, såvida icke plenum inträffade omedelbart efter tjänstledighetens slut. Jag får dertill anmärka, att det väl icke torde kunna medföra någon skada, om också Kammaren icke så genast får reda på om denne ledamot är till staden anländ, utan anmälan derom sker först vid nästkommande plenum. Och ehuru jag medgifver, att det kan vara en viss risk förenad med att på stående fot antaga ett förslag i detta syfte, tror jag dock att saken är så ofantligt enkel, att icke behöfves mycken eftertanke eller många grubblerier för att utröna, huruvida ett sådant förslag kan vara antagligt eller icke. För att tillmötesgå dem, som anse att något "bör göras", vill jag därför be att få för Kammaren framställa förslag till ändring i sådant syfte af 26 § första momentet; hvad man eftersträfvat torde vinnas, derest det erhåller följande lydelse: "*Ledamot, som undfått ledighet från riksdagsgörömlen, anmäl sin återkomst vid det derefter först inträffande plenum. Uteblifver han utan laga förfall utöfver den för ledigheten bestämda tid, böte 10 kronor för hvarje dag han sålunda uteblifver*".

Som Kammaren behagade finna, är ingen annan förändring här gjord i afseende på ordalydelsen af 26 § 1 mom., än att orden "anmäle sin återkomst vid det derefter först inträffande plenum" i paragrafen inflyttit. Jag vågar hos Herr Talmannen anhålla om proposition på bifall till detta förslag.

Herr Sjöberg: Då jag icke var i stånd att fullständigt uppfatta det förslag, som nu afgifvits, är jag icke beredd att deröfver yttra mig hvarken för eller emot. Men då Herr Per Nilsson i Espö, bland andra anmärkningar, äfven framställt den, att det för en återkommande ledamot af Kammaren kunde medföra svårighet att göra den af Utskottet föreslagna anmälan i kansliet, på grund deraf att man icke visste till hvilken inom kansliet man i detta hänseende skulle vända sig, utan möjligen finge gå från den ene tjänstemannen till den andra, hvilka undandrog sig att göra den ifrågavarande anteckningen, ända till dess man möjligen träffade på den rätta, hvilken borde verkställa densamma; så får jag säga, att det förvånar mig, att en sådan anmärkning kunnat göras af en person, som under så många riksdagar tillhört antalet af de Kammarens ledamöter, hvilka haft förtroendet att utse tjänstemännen i Kammarens kansli och således icke bör vara i okunnighet om, att der råder en god ordning. Om en sådan saknades, skulle det otvifvelaktigt hafva varit honom en lätt sak att afhjälpa densamma. Då kansliet icke sjelft kan svara i denna del, har jag ansett mig skyldig föra dess talan och försöka att mot hans anmärkning lugna Kammarens ledamöter dermed, att inom kansliet arbetet är så fördeladt, att det icke kan uppstå någon villrådighet om att träffa den tjänsteman, hvilken det åligger att föra den ifrågavarande förteckningen.

Hvad Herr Wieselgrens förslag vidkommer, kan jag af redan angifven orsak icke yttra mig deröfver i dess närvarande skick, men jag

Angående
tillägg till
Kammarens
arbetsordning.
(Forts.)

håller före, att, då Kammaren antagligen icke heller tillräckligt noggrant uppfattat detta förslag, det torde vara bättre att icke bifalla än antaga detsamma, då det ännu icke underkastats någon föregående pröfning.

Herr Torpadie: Jag ber Kammaren om ursäkt för att jag åter dristat begära ordet; men jag har gjort det för att instämma i hvad den ärade talaren på stockholmsbänken senast yttrat. Nu såsom förut anser jag det vara kinkigt att obetingadt godkänna ett förslag till ändring i ifrågavarande punkt, framställt så att säga på stående fot. Väl har jag ingen direkt anmärkning att göra mot detta förslag, men jag har dock heller ingen anledning att frångå hvad jag förut yttrat.

Grefve Sparre: Jag ber blott att få erinra derom, att, i händelse det finnes någon ledamot i Kammaren, nog förgäten af sin pligt att icke fullgöra sina skyldigheter, så gifves för en sådan en mycket enkel utväg att undandraga sig den här kontrollen, nemligen att taga *bondpermission* och icke alls *begära* ledighet. Huru skall man bära sig åt med oss, om vi ligga hemma i stället för att gå upp i Kammaren eller om vi tillåta oss att under de mest intressanta föredrag gå ned på klubben och icke höra på hvad som serveras oss. På det af Enskilda Utskottet här föreslagna sätt skulle vi få en fiskal, med åliggande att springa omkring och hålla reda på hvem som är frånvarande samt öfvervaka, att ingen är det. Ty det är väl icke tillräckligt att stanna här i staden; man måste väl äfven infinna sig i Kammaren vid dess sammanträden.

Vilja herrarne emellertid hafva ett sådant fiskaliserande, hemställer jag att det åtminstone ställes till ordentligt.

Häruti förenade sig Herr *Gustaf Andersson*.

Herr Wieselgren: Jag skall bedja att få det af mig föreslagna tillägget sammanfördt med 25 § i det moment, hvilket nu är föredraget.

Öfverläggningen var härmed slutad. Efter det propositioner gifvits enligt de meningar, som förekommit, afslog Kammaren Utskottets hemställan.

Punkten 4.

Bifölls.

Punkten 5.

Utskottet hade hemställt,
att § 18 i arbetsordningen måtte erhålla denna förändrade lydelse:

Nuvarande lydelse:

Öfver alla i Kammaren väckta motioner samt dit inkomna framställningar och utlåtanden skall föras dagbok, som alltid bör finnas i kansliet tillgänglig. Talmannen meddele, efter samråd med sekreteraren, nödiga föreskrifter i afseende å denna dagboks upprättande och förande.

Föreslagen lydelse:

1:o Öfver — — — — — förande.

2:o *Aflemnas af enskild person tryckt skrift för att till Kammarens ledamöter utdelas, må utdelning icke ske utan att talmannen dertill gifvit lof, och eger han utse två eller flere af Kammarens ledamöter för att biträda vid granskning af sådan skrift.*

Af hvarje skrift, som sålunda utdelas, skola genom sekreterarens försorg två exemplar aflemnas till Riksdagens bibliotek.

*Angående
tillägg till
Kammarens
arbetsordning.
(Fortä.)*

Herr Sjöberg anförde: Jag ber till en början få göra den anmärkning, att genom en oriktig uppfattning af konseptets innehåll — åtminstone för så vidt jag kan påminna mig det sätt hvarpå konseptet var skrifvet — har den sista punkten af det föreslagna nya momentet i § 18 af arbetsordningen blifvit skild från den nästföregående. Meningen är sålunda, att orden: "af hvarje tryckt skrift, som sålunda utdelas" och så vidare, skola följa *omedelbart* efter momentets första punkt.

Herr Clairfelt: Då lyckligtvis all censur i vårt land är afskaffad, finner jag det mindre välbeträkt att i Kammarens ordningsstadga införa en sådan genom antagande af mom. 2 i 18 § som här är föreslagen. Så länge jag tillhört denna Kammare, har jag icke hört, att någon olägenhet försports af utdelning af skrifter, på sätt hittills skett med endast talmannens medgifvande, och jag tror icke heller att någon olägenhet för framtiden är att befara, om Talmannen fortfarande har det *veto* i dylika frågor, han hittills haft. Deremot fruktar jag, att många sådana olägenheter skulle följa, om, såsom Enskilda Utskottet nu föreslagit, två eller flere censorer skulle tillsättas, ty man kan tänka sig en tid med så skarpt utpreglade parti-grupperingar, att en censor från det ena partiet skulle vilja undertrycka alla skrifter, som ginge i en för detta parti misshaglig riktning, oaktadt dessa skrifter lemnade upplysningar om förhållanden, som kunde vara intressanta för hvar och en att känna.

Jag tager mig därför friheten hemställa att Kammaren icke må godkänna den lydelse af 18 §, som af Enskilda Utskottet är föreslagen. Men då jag anser det lämpligt, att i Kammaren utdelade skrifter äfven må komma biblioteket till handa, tager jag mig äfven friheten föreslå den ändring i samma §§ 2 mom., att två exemplar af tryckt skrift, som med bifall af talmannen till Kammarens ledamöter utdelas, skall genom sekreterarens försorg öfverlemnas till Riksdagens bibliotek.

Angående
tillägg till
Kammarens
arbetsordning.
(Forts.)

Herrar *Torpadie* och *Svensén* förenade sig med Herr *Clairfelt*.

Herr *Hedlund*: Man talar om att, med afseende på vidtagande af reformer, det bör föreligga någon särskild omständighet, som der-till manar. Jag vet icke, att under denna riksdag här förekommit någon broschyr, som för oss varit obehaglig eller behöft undergå sär-skild granskning. Möjligen hade, om en sådan censur funnits, vi gått miste om en del ganska viktiga upplysningar, till exempel om hemlocks-lädrets oduglighet och "frihandelns välsignelser" jemte mycket annat, hvilket af sådana broschyrer varit att inhemta.

Nu kan man väl säga, att Kammaren säkerligen skulle tillsätta så hyggliga män, att de icke skulle lägga några svårare band på ut-delandet af dessa skrifter; men jag kan för min del alldeles icke se, att vi behöfva något sådant. Äfven om det skulle vara rent af oan-ständiga broschyrer, äro vi väl icke så oskyldiga män här i Kamma-ren, att vi icke skulle våga taga en sådan broschyr i handen och sedan kasta den under bordet, om vi så funne för godt; och icke heller lära vi väl blifva hänfödda af några revolutionära idéer, om dylika vore framkastade i en hit inlemnad skrift. En annan omständighet är, att det ju ingalunda alltid torde vara händelsen, att en inlemnad broschyr är afsedd att utdelas åt *alla* Kammarens ledamöter utan endast åt några få bland dem; skulle nu äfven en sådan broschyr cen-sureras?

I sista punkten af 18 § är föreslaget, att af hvarje skrift, som sälunda utdelas, skall genom sekreterarens försorg två exemplar af-lemnas till Riksdagens bibliotek. Jag beklagar i sådant fall sekretera-ren, så vidt vi icke ställa penningar till hans särskilda förfogande för detta ändamål. Ty om jag ville dela ut 10 exemplar till några goda vänner, och sekreteraren skulle hafva sig ålagdt att inköpa 2 exemplar af samma skrift till Riksdagens bibliotek, vällar ju detta en kostnad. Vi hafva i vår tryckfrihetsförordning ett stadgande om, att hvarje boktryckare skall från upplagan aftaga och utan betalning aflemlna ett exemplar till vissa institutioner. Denna skyldighet åligger bok-tryckare äfven, då han nödgas egenmäktigt frantaga förläggaren de behöfliga exemplaren; — och nästan hvarje boktryckare måste begå ett falsarium härutinnan, nemligen då han icke sjelf är förläggare. Att nu ålägga vår stackars sekreterare en likartad skyldighet finner jag vara både onödigt och orimligt, hvarför jag för min del yrkar afslag å den föredragna punkten.

Häruti instämde Herr *P. Larsson*.

Herr *Hedin*: Det torde väl mera vara ett skämt än allvar, då man velat jemföra de här föreslagna åtgärderna med den i vår tryckfrihetsförordning beslutade censuren; ty det är väl icke rätt och rimligt att karakterisera det såsom tvång och förtryck, att man vägrar i sitt hem och hus emottaga en skrift, som någon vill dit införa; och för öfrigt förblifva väl tryckfrihetsförordningens inskränkningar

och friheter lika stora, ehvad vi nu genomföra ett par ändringar i vår arbetsordning eller icke.

Hvad beträffar farhågorna, att de af talmannen utsedde granskningsmännen kunde komma att göra sig skyldige till partiskhet, så kan jag icke finna, att det icke lika väl för närvarande, så länge grankningsskyldighet åligger talmannen, kan hända, att han utöfvar denna befattning på ett partiskt sätt. Att här emellertid understundom förekommit utdelning af skrifter, hvilka jag för min del — och jag tror åtskilliga andra med mig — funnit särdeles olämpliga, derpå vill jag anföra ett par exempel. Det kan väl näppeligen vara i sin ordning att med Kammararens goda minne utdelats en skrift, hvari en Kongl. Maj:ts proposition omtalats såsom till sitt syfte rättsvidrig, och hvars eventuella antagande af Riksdagen framhållits såsom ett våld af gröfsta art och såsom ett ingrepp i den enskildes kassakista. Icke heller är det väl lämpligt att utdela en broschyr, deri man karakteriserar embets- och tjenstemän, hvilka äro medlemmar af representationen, såsom voteringsmaskiner eller — på sätt det hände i skjutfrågan — såsom varande köpte, eller att man kallar stadsrepresentanterne betagne af ett ohejdadt slöseri med mera dylikt. Nu kunna visserligen sådana beskylldingar emot Regeringen eller Riksdagen bäras temligen lätt, om de framställas mot Regering eller Riksdag i dess helhet. Men då man börjat att i skrifter, som utdelats, angripa särskilda fraktioner eller enskilde riksdagsmän, då synes mig ett sådant missbruk hafva nått den grad, att det icke vidare bör sanktioneras eller tolereras af Riksdagen genom att låta en dylik vana fortgå. Jag håller sålunda före, att hvad Enskilda Utskottet här föreslagit varit ganska välbetänt, och mig skulle det ingalunda förvåna, i fall Herr Talmannen, om vi låte det fortgå på det nuvarande sättet, funne sig föranlåten att förbjuda all utdelning af hvad slags skrifter som helst, hellre än att endast förbjuda sådana, som ansåges mindre lämpliga.

Herr Ivar Månsson: En talare på göteborgsbanken sporde, huruvida under denna riksdag någon omständighet förekommit, med anledning hvaraf man kunde finna sig föranlåten att vidtaga sådana åtgärder, som de här ifrågasatta. För min del vill jag säga, att så icke varit förhållandet, åtminstone så vidt jag har kunnat erfara. Men den omständighet, som föranledt föreliggande förslag, har just varit, att frågan kommit på tal om en del förändringar i arbetsordningen. Den väckta frågan gälde att i vår arbetsordning vidtaga sådana ändringar, som kunde befinnas nödvändiga, och detta var helt enkelt anledningen till jemväl nu ifrågavarande förslag. Jag tror att en och hvar, som något tagit reda på tryckfrihetsförordningen, skall hafva funnit, att tryckfrihetsförordningen ålägger ett slags kontroll och ansvar för tryckta skrifers utspridande. Men dessa anonyma broschyrer, som stundom utdelas till Kammararens ledamöter, tyckas mig alldeles icke vara förenade med någon kontroll, utan man kan här utdela snart sagt hvad slags skrift som helst. Jag kan för min del icke finna annat, än att Talmannen härvidlag bär ett slags ansvar, ehuru det icke torde vara så lätt för honom att hinna sätta

*Angående
tillägg till
Kammararens
arbetsordning.*

*Angående
tillägg till
Kammarens
arbetsordning.*

sig in uti innehållet af hvarje skrift, som utdelas; och huru skulle man för öfrigt kunna begära, att han ensam skall göra detta. Det föreslagna stadgandet om, att Talmannen skulle ega utse ett par af Kammarens ledamöter för att biträda vid granskning af en till utdelning afsedd skrift och jemte Talmannen dela ansvaret för, att skriftens innehåll icke lägger hinder i vägen för dess utdelande, åsyftar ju endast att få någon garanti för att skriften må vara nyttig, uppbygglig och anständig med mera. Det föreliggande förslaget går alldeles icke ut på att inskränka utdelande af skrifter, utan det skulle vara till en lättnad för Talmannen att ensam slippa bära ansvaret härutinnan.

Jag yrkar för min del bifall till de af Utskottet föreslagna åtgärder.

Herr Sjöberg: Jag har föga att tillägga till hvad de båda näst föregående talarne yttrat till försvar för Utskottets förslag i denna del.

En talare från Göteborg yttrade i sitt korta anförande, att det icke kunde vara någon nödvändighet att utöfva en sådan "censur", som förslaget afser, emedan han förestälde sig, att Kammarens ledamöter i allmänhet äro så mogna män, att de böra vara befriade från alla de vådor, hvilka skulle kunna uppstå derigenom, att oanständiga skrifter utdelas i Kammarerna. Jag tillåter mig med anledning deraf erinra, att flere bland Kammarens herrar ledamöter äro temligen unge män och möjligen kunde taga skada af sådana skrifter. Vidare finnas i Kammarerna män, hvilka visserligen icke till åren äro unga, men hafva så eldiga sinnen, att de möjligen äfven kunde i slika fall taga någon skada; och därför tror jag det ej är så alldeles likgiltigt, om de aflemnade skrifterna underkastas granskning eller ej. Men hvad som i alla händelser bestämdt är af vikt, det är, att vi icke på Kammarens Talman böra lägga ett ansvar, hvilket han ej kan uppbära.

Utskottet har till stöd för sitt förslag anført hvad som varit praxis i alla tider, såväl under ständsriksdagarna som inom Kammarerna, nemligen att skrifter och broschyrer icke utdelats, med mindre Talmannen dertill gifvit sitt tillstånd. Hvar och en måste anses vara herre i sitt eget hus samt sålunda ega rättighet att emottaga eller icke emottaga sådana gåfvor; och Talmannen representerar ju i dessa fall Kammarerna. Vidare har man föreställt sig, att det kunde inträffa, hvad Herr Hedin också nyss gifvit bevis på, att visse ledamöter eller en fraktion i Kammarerna omtalas på ett skamlöst sätt i en sådan skrift, eller med andra ord, att nidskrifter utdelas, hvilka man på förhand visste skulle förblifva för Kammarens ledamöter främmande, i händelse de ej kostnadsfritt dem tillställdes; ty det kunde väl ej falla någon in att köpa dylika skrifter endast derföre, att de vore nidskrifter. Då torde det vara orimligt att begära, det Talmannen skulle bära ett slags moraliskt ansvar för sådant. Man skulle nemligen i förekommande fall måhända kunna säga, att Talmannen icke egnat den uppmärksamhet åt saken, den förtjenat. På denna grund har Utskottet trots sig böra framkomma med förslaget; och derest Kammarerna ej vill godkänna det, så bör fältet anses vara fullkomligt öppet, och Talmannen hädanefter vara alldeles fri från

hvarje slags ansvar för beskaffenheten af de tryckta skrifter, hvilka utdelas i Kammaren, samt dessa således icke underkastas någon granskning, hvilket jag dock icke finner vara med god ordning öfverensstämmande.

Att Talmannen bör vara den, som utser granskningsmännen och bestämmer deras antal, torde ej behöfva särskildt försvaras.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Jag tror att det skulle blifva ett ytterst svårt uppdrag för de ledamöter af Kammaren, hvilka jemte Talmannen skulle få i uppdrag att granska de skrifter, hvilka en och annan skulle vilja utdela till Kammarens ledamöter. Jag tror också det vore väl mycket, om några få skulle bestämma hvad som kunde vara för oss nyttigt att läsa, och ehuru man i förslaget sagt, att det ej är fråga om någon egentlig censur, hafva dock de talare, som uppträdt till fördel för det Enskilda Utskottets förslag, ådagalagt, att det i sjelfva verket är fråga om en sådan, emedan de talat om beskaffenheten af och innehållet i sådana skrifter.

En talare på stockholmsbänken omnämnde en broschyr i skjutsfrågan, som blifvit i Kammaren utdelad. Jag för min del tillåter mig erinra om en tidning, som hålles här på klubben och som i samma skjutsfråga, efter dess genomförande, innehöll en artikel, i hvilken det talades om ett visst hänsynslöst parti och en efter dess gunst fiken regering, samt att landets befolkning ej bort tåla, hvad detta parti dikterade. Den tidning, på hvilken jag syftar, räknas till de så kallade sansade.

Hvart manne en dylik censur skulle leda? Manne den är af behofvet påkallad? Det står ju hvar och en fritt att läsa hvad som utdelas eller kasta bort det. För min del anser jag orimligt, att man skall utgå från den synpunkten, att folkets valda representanter mycket noga skola öfvervakas, på det att de ej må läsa hvad som kan förleda och förvillla. Jag får derföre förklara, att jag anser förslaget alldeles olämpligt.

Deremot vill jag ej motsätta mig Utskottets förslag, att af dessa skrifter exemplar skall aflemnas till Riksdagens bibliotek.

I detta anförande förenade sig Herrar *Lyth, Åke Andersson, Olof Andersson* i Lyckorna samt *Anders Persson*.

Herr Hedlund: Den siste talaren har tagit ifrån mig ett väsentligt argument, som jag velat anföra mot en föregående talare på stockholmsbänken. Man har nemligen icke ifrågasatt, att tidningar, som vi till och med betala, skola underkastas någon pröfning af den föreslagna granskningsnämnden, utan dessa skola få ligga ostörda deraf kvar på klubben, och jag tror att i detta fall icke förefinnes mera fara i afseende å broschyrer, som utdelas inom Kammaren. Jag tycker icke om, att Kammaren eller Regeringen blir så illa tilltygad, som denne talare nämnde, och jag deltagar med honom i gränelsen öfver att få se något sådant. Jag tycker icke heller om, att embetsmännen kallas för voteringsmaskiner och att stadsrepresentanterne anklagas

*Angående
tillägg till
Kammarens
arbetsordning.
(Forts.)*

Angående
tillägg till
Kammarens
arbetsordning.
(Forts.)

för ohejdadt slöseri. Men vi kunna icke hjälpa det, utan jag tror att det kan vara så godt att vi få veta hvad som tryckes i den vägen. Jag tycker icke om, att dåliga skrifter utgifvas till läsning af unga män med eller utan grånadt hår. Men jag antager, att vi få stå vårt kast i det fallet.

Emellertid hvad jag hufvudsakligen vill nämna är det, att, då man talar om Talmannens stora ansvarighet i detta afseende, jag icke kan finna, att han bär något sådant ansvar. Åtminstone innehåller den § i arbetsordningen, som man nu vill ändra, icke ett enda ord härom. Jag vet icke huru det går till i fråga om utdelningen af skrifter till Kammarens ledamöter, men jag föreställer mig att, innan sådan utdelning sker, man skickar en vaktmästare till Talmannen och frågar, om han har någonting emot, att vaktmästarne lägga böckerna på pulpeterna. Detta, antager jag, sker dock blott för den yttre ordningens skull, ty en främmande person kan icke anbefalla Kammarens vaktmästare att utdela böckerna, och icke heller kan han skicka upp främmande person att göra det. Det är således blott ett ordningsförhållande, hvaröfver Talmannen bör yttra sig, och det följer deraf icke alls, att Talmannen skall läsa igenom de broschyrer, om hvilkas utdelning framställning hos honom göres, och bära ansvaret för deras innehåll. Vore det verkligen så, borde vi frikalla Talmannen från sådan ansvarighet. För min del vill jag icke tro att det kan falla Kammaren in att gå på en stig, som — man må säga hvad man vill — precis bär in på censurens område. Hvad den fordom frisinade talaren på stockholmsbänken yttrade kunde rätt väl användas till argument för en sådan inskränkning af tryckfriheten.

Beträffande förslaget, att två exemplar af hvarje skrift, som utdelas, skola genom sekreterarens försorg aflemnas till Riksdagens bibliotek, så ber jag få fråga, huru sekreteraren skall kunna lösa detta vilkor? Jag skrifer en broschyr, som jag vill gifva till några vänner i Kammaren, och jag kan sjelf framlemna den till dem. Skall sekreteraren nu anskaffa två exemplar af denna broschyr för att aflemna till Riksdagens bibliotek? Jag kan icke se, huru han skall kunna göra det. Är meningen den, att stadgandet skall afse blott sådana broschyrer, som utdelas till *hela* Kammaren, så bör man uttrycka detta tydligt. Men vi veta ju, att ofta broschyrer utdelas i ett mindre antal. Jag har sjelf ämnat att i dessa dagar utdela en broschyr i fredsfrågan, men jag har icke till mitt förfogade mer än ett 20-tal exemplar. Nu är visserligen sant, att, om jag är en hygglig människa, jag aflemnar två exemplar af broschyren till sekreteraren, men i så fall beröfvar jag två andra deras exemplar. Men om jag icke är så hygglig, att jag lemnar två exemplar till sekreteraren, så kan jag icke finna, huru han skall kunna anskaffa exemplaren, då det kan hända att den broschyr, som utdelas, icke finnes i bokhandeln.

För min del anser jag således hela stadgandet hvarken vara nödigt eller nyttigt.

Herr Talmannen aflägsnade sig nu, och Herr vice Talmannen öfvertog ledningen af Kammarens förhandlingar samt lemnade ordet till

Herr Lasse Jönsson, hvilken yttrade: Jag är förekommen af Herr Ola Andersson och Herr Hedlund, hvilka redan yttrat hvad jag ämnade säga.

Jag förvånade mig mycket öfver ett yttrande af två utskottsledamöter, som uppträdt till försvar för Utskottets förslag. Det vore nödvändigt, sade de, att se efter, att skriften vore anständig. Då jag först hörde den ena utskottsledamoten så yttra sig, trodde jag icke att det var allvar, men då jag sedan hörde den andre upprepa samma sak, förstod jag att Utskottets mening vore, att man behöfde se till, att icke oanständiga skrifter utdelas.

Jag skall inskränka mig till att instämma med Herr Ola Andersson och yrka afslag, men jag skiljer mig från honom derutinnan, att jag äfven yrkar afslag å det föreslagna stadgandet, att två exemplar af hvarje skrift, som utdelas, skola genom sekreterarens försorg aflemnas till Riksdagens bibliotek. Jag anser nemligen, att det icke kan vara öfverensstämmande med det rätta, att vi på detta sätt söka tilltvinga oss gratis förstärkning af Riksdagens bibliotek.

För min del yrkar jag således rent afslag å hela punkten.

Herr J. Andersson i Tenhult: Jag kan icke finna, att denna Kammare eller dess ledamöter blifvit vid innevarande riksdag öfverhopade med några obefogade skrifter. För en nykomling, sådan som jag, kan det ofta vara behöfligt att få kännedom om skrifter, som personer kunna vilja utdela. Man kan derigenom ju få se saken, betraktad från flera sidor. För öfrigt, om utdelandet i Kammaren af en tryckt skrift skulle förbjudas, kostar det icke många ören att skicka hem den till riksdagsmännens bostäder.

Jag tager mig friheten att yrka rent afslag å den föreslagna punkten.

Herr Gustaf Ericsson: Jag skall inskränka mig till att instämma med Herr Ola Andersson och Herr Hedlund. Men jag ber att få tillägga till hvad desse talare yttrat, att jag icke kan förstå, huru man skall kunna hindra utdelningen af en skrift till Kammarens ledamöter. Jag föreställer mig, att den, som vill kosta på att trycka en upplaga af 2 å 300 exemplar, icke skyr att kosta på omslag till skriften, och jag kan icke finna, att skriften kan förbjudas till utdelning, då den genom posten skickas till Kammarens ledamöter. Jag är ingalunda så ung, att jag tror mig kunna taga skada af en skrift, som utdelas, och jag anser mig icke vara så gammal, att jag icke kan se till, om det finnes något godt att inhemta af skriften.

Jag yrkar således afslag.

Friherre Nordenfalk: Då jag till alla delar instämmer med Herrar Clairfelt och Ola Andersson, skulle jag icke hafva behöft begära ordet, såvida icke sedermera flere personer uppträdt med yrkande om rent afslag.

Jag tror att stadgandet om Talmannens pröfningsrätt förut funnits, fastän i annan form. Att Riksdagens bibliotek bör få ett par exemplar,

*Angående
tillägg till
Kammarens
arbetsordning.
(Forts.)*

Angående
tillägg till
Kammarens
arbetsordning.
(Forts.)

synes mig lämpligt, då sådana skrifter ofta under diskussionen åberopas, och det derför kan vara godt, att de finnas tillgängliga. Mot dem, som sagt, att man kan köpa dessa skrifter, ber jag få erinra, att de stundom icke finnas utlemnade i bokhandeln och således icke med säkerhet kunna få köpas.

Jag anhåller att få instämma med Herr Clairfelt.

Herr Danielsson: Jag instämmer naturligtvis med dem, som yrkat afslag, men jag kan icke underlåta att uttala min förundran öfver, att det Enskilda Utskottet kunnat framkomma med sådana förslag som dessa, och särskildt hvad beträffar denna punkt. Man har sagt, att dessa broschyrer kunna utdelas genom posten, om de fördes med ett enkelt omslag, men jag kan icke heller se något hinder för att de i så beskaffadt skick utdelas till ledamöterna genom vaktmästarne. Deremot kan ju ingen människa tvinga mig att läsa skrifterna, om jag ej vill. För öfrigt äro vi väl icke sådana barn, att vi behöfva en dylik censur. Dessutom då, enligt förslaget, Talmannen, som icke väljes af Kammaren, skall utse granskningsbiträdena, huru kan man då vänta, att desses beslut skall komma att blifva ett verkligt uttryck af Kammarens åsigt om skriftens beskaffenhet?

Jag anser hela förslaget i högsta måtto olämpligt. Jag vill icke ens vara med om förslaget att 2:ne exemplar skulle utlemnas till biblioteket. Låtom hela förslaget förfalla och låtom oss få hafva qvar denna lilla frihet! Jag yrkar rent afslag.

Herr Clairfelt: Jag ber att få säga endast några ord till bemötande af en invändning, som af den ärade talaren på göteborgsbanken, Herr Hedlund, gjorts emot mitt förslag, att till Riksdagens bibliotek skulle utlemnas 2 exemplar af ifrågavarande skrifter.

Det har naturligtvis icke fallit mig och sannolikt icke heller någon annan in, att, då en broschyr utdelas endast i några få, två, tre eller tio exemplar, det skulle åligga utdelaren att aflemna 2 exemplar till biblioteket, utan mitt yrkande gick ut derpå, att, då en skrift med Talmannens medgifvande utdelas till samtliga Kammarens ledamöter, 2:ne exemplar deraf skola genom sekreterarens försorg utlemnas till biblioteket. Detta låter sig mycket lätt göra, om vid medgifvandet att utdela broschyren fästes det vilkor, att 2:ne exemplar skola aflemnas till sekreteraren för bibliotekets räkning.

Jag ser således ingen svårighet häri och tror att det hela bör betraktas endast såsom en lämplig ordningsföreskrift; åtminstone synes det mig höra till god ordning, att, då hela Kammaren får mottaga en skrift, biblioteket äfven erhåller exemplar af densamma.

Jag vågar således anhålla om bifall till den redaktion, jag föreslagit.

Herr Sjöberg: Jag ber att endast med några få ord få bemöta ett yttrande af Herr Danielsson och att göra några korta anmärkningar mot Herr Clairfelts förslag.

Herr Danielsson förvånade sig öfver, att det Enskilda Utskottet kunnat framkomma med ett förslag, sådant som detta. Jag ber med

anledning deraf få erinra, att motionären Herr Carl Anders Larsson i sitt förslag hade angifvit en viss del af gällande ordningsstadga, som han ansåge böra undergå ändring, men derjemte föreslagit, att stadgan i allmänhet skulle underkastas revision. Det torde vid sådant förhållande icke vara någon orimlighet att säga, att, då herrarne satte in i det Enskilda Utskottet så pass utpreglade konservatister, som Herr Carl Anders Larsson och jag jemte Utskottets öfrige ledamöter kunna anses vara, herrarne väl kunde föreställa sig, att förslagen skulle komma att gå i en riktning, som för mången skulle blifva mindre angenäm. Det är således Herrarnes eget fel.

Med afseende å Herr Clairfelts förslag, medger jag gerna, att det kunde vara godt och väl, om biblioteket finge ett par exemplar af de skrifter, som här utdelas, ty, om de också icke hafva något intresse för ögonblicket, kunna de ju möjligen få det om *hundra år här efter*. Men hvad jag alldeles icke vill — och deri anser jag Herr Clairfelts förslag otillfredsställande — det är att man skulle formligen och uttryckligen fastläsa ansvaret för dessa skrifers utdelande vid Talmannen, hvilket icke nu existerar. Det är, såsom Utskottet antydt, ett vedertaget bruk, att tillåtelse till utdelningen lemnas af Talmannen; men, enligt herr Clairfelts förslag, skulle ett sådant ansvar i sjelfva verket läggas på Talmannen, och dertill vill jag icke medverka. Vilja herrarne således icke godkänna Utskottets förslag, så tror jag rigtigast vara att afslå äfven merberörda ändringsförslag.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad och Herr vice Talmannen framställt propositioner å de gjorda yrkandena, afslög Kammaren Utskottets förevarande förslag.

§ 13.

Föredrogs och bifölls Andra Kammaren Andra Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 8 (i samlingen N:o 20), i anledning af återremiss af utlåtandet N:o 7, angående väckt förslag om underdånig skrifvelse med begäran om revision af de författningar, som afse markgångstaxor med hvad dertill hörer; och skulle, jemlikt 63 § Riksdagsordningen, detta beslut, genom utdrag af protokollet delgifvas Medkammaren.

§ 14.

Efter föredragning af Konstitutions-Utskottets utlåtande N:o 7, i anledning af väckt motion om ändring i 65 § Riksdagsordningen och 69 § Regeringsformen, blef Utskottets deri gjorda hemställan af Kammaren bifallen.

§ 15.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets utlåtanden:

N:o 33, i anledning af väckt motion om underdånig skrifvelse angående förändrad lagstiftning om äktenskapsskilnad; och

N:o 34, i anledning af väckt motion om antagande af en för-

*Angående
tillägg till
Kammarens
arbetsordning.
(Forts.)*

fattning angående utredning af gäldbunden köpmans bo genom så kallad afveckling medelst administration.

§ 16.

Föredrogs och lades till handlingarne 'Lag-Utskottets memorial N:o 35, i anledning af Första Kammarens återremiss af tvenne §§ i det af Utskottet i dess utlåtande N:o 27, öfver Kongl. Maj:ts nådiga proposition med förslag till lag om dikning och annan afledning af vatten, framlagda förslag till lag i ämnet.

§ 17.

Om taxa för
provincial-
läkare.

Föredrogs Första Kammarens protokollsutdrag N:o 130, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 5, angående underdånig skrifvelse rörande upprättande af taxa för provincialläkares godtgörelse vid sjukbesök.

Sedan Andra Kammaren, i anledning af Herrar *Hans Anderssons* och *Olof Larssons* motion, N:o 91, och med bifall till Kammarens Tredje Tillfälliga Utskotts i ämnet gjorda hemställan, den 12 sistlidne Mars beslutit, att Riksdagen skulle i skrifvelse till Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta genom sakkunnige personer utarbета och för kommande Riksdag framlägga förslag till taxa att gälla för provincialläkare vid utförfningen af deras enskilda praktik, hade underrättelse om detta beslut blifvit Första Kammaren meddelad; och hade Första Kammaren, efter att öfver ifrågavarande ärende hafva inhemtat sitt Andra Tillfälliga Utskotts utlåtande, på nämnda Utskotts hemställan för sin del beslutit,

att Riksdagen skulle i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta genom sakkunnige personer utarbета förslag till bestämmelser i nu ifrågavarande hänseende, och efter pröfning deraf meddela de föreskrifter angående vedergällning åt provincialläkare för lemnad sjukvård, som kunna finnas lämpliga och erforderliga.

Ordet lemnades till

Herr Hans Andersson som yttrade: Då det beslut, Första Kammaren fattat, torde leda till samma mål som Andra Kammarens, så vågar jag hemställa till Kammaren, att den måtte frångå sitt förra beslut och biträda det, som Första Kammaren fattat.

Herr vice Talmannen lät uppläsa Första Kammarens här ofvan intagna beslut; hvarefter

Herr Lyth anförde: Som Herrarne måhända torde erinra sig, hade jag reserverat mig emot det beslut, denna Kammare i denna fråga fattade af skäl, jag under diskussionen androg. Då jag ännu mindre kan godkänna det förslag, Första Kammaren nu framlagt, nemligen att öfverlåta till Kongl. Maj:ts regering att afgöra denna fråga, som

utan tvifvel kommer att medföra stora kostnader för dem, för hvilka denna läkaretaxa skall lända till efter rättelse, anser jag mig nu hafva ännu mycket större skäl att yrka afslag å det förslag till beslut i detta afseende, som Första Kammaren nu framlagt.

*Om taxa för
provincial-
läkare.
(Forts.)*

Herr Olof Larsson i Häste: Jag ber endast att få instämma med Herr Hans Andersson.

Herr Danielsson: Jag skall bedja att få instämma med Herr Lyth. Jag tror icke, att det är riktigt att afhända Riksdagen rättighet att granska hvad Kongl. Maj:t kan komma att uti ifrågasatta hänseende föreslå, emedan det efter mitt förmenande är ganska viktigt, att Riksdagen äfven får se det resereglemente, som kan komma att utfärdas till efterlefnad för provincialläkarne. De bestämmelser, som der kunna förekomma, komma vid tillämpningen så mycket att beröra den stora allmänheten, att jag icke tror det vara lämpligt, att Riksdagen afsäger sig rättigheten att deltaga i deras antagande, hvarför det torde vara bäst att låta frågan denna gång förfalla. I likhet med Herr Lyth yrkar jag således afslag å den nu gjorda framställningen, och att Kammaren måtte vidhålla sitt förut fattade beslut.

Härmed var öfverläggningen slutad. Herr vice Talmannen gaf propositioner å de två särskilda yrkanden, som derunder förekommit, samt förklarade sig anse röstöfvervigt förefinnas för deras mening, som ville biträda Första Kammarens ifrågavarande beslut. Som vote-ring begärdes, blef en omröstningsproposition af följande lydelse uppsatt, justerad och anslagen:

Den, som, med frångående af Andra Kammarens beslut, rörande Herrar Hans Anderssons och Olof Larssons motion, N:o 91, instämmer i det beslut Första Kammaren i samma ämne fattat, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej.

Vinner Nej, har Kammaren vidhållit sitt förut uti ifrågavarande afseende fattade beslut.

Omröstningen, i vanlig ordning verkställd, utföll med 60 ja mot 97 nej; i följd hvaraf Kammaren beslutit enligt nej-propositionen.

§ 18.

Föredrogs Konstitutions-Utskottets utlåtande N:o 8, i anledning af väckt motion om ändring af 30 § Regeringsformen.

*Om ändring af
30 § Regerings-
formen.*

Om ändring af
30 § Regerings-
formen.
(Forts.)

Herr S. Wieselgren hade i sin inom Andra Kammaren afgifna motion, N:o 132, föreslagit, att Riksdagen för sin del måtte besluta följande förändrade lydelse af nämnda paragraf:

»Konungen — — — pastorater. De så kallade konsistoriella gäll vare vid deras valrätt bibehållna *i de fall, der vid valet ifrågakomma endast å lagligen upprättadt förslag uppförde prestmän;»*

Rörande denna motion hade Utskottet hemställt,
att densamma icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Motionären Herr Wieselgren yttrade: Jag ber att i all korthet få yttra några ord med anledning af Konstitutions-Utskottets nu föredragna betänkande. Det ter sig för mig såsom ett tydligt bevis på att tiden för Riksdagens sammanvaro nu så långt framskridit, att äfven Konstitutions-Utskottet finner sig böra i all möjlig brådska behandla förekommande frågor, och jag skulle haft god lust att något nagelfara med betänkandets mindre solida motivering, om jag icke ansåge, att det för närvarande vore gagnlöst. För att icke i större mån minska den för oss alla så angenäma hastighet, hvarmed ärendena under denna förmiddag afgjorts, skall jag därför icke nu ingå i någon sådan granskning, utan uppskjuter dermed till ett kommande tillfälle, då frågan åter kan bringas på tal. Jag vill blott till Utskottets här närvarande ledamöter ställa en vördsam förfrågan — för den händelse någon af dem skulle vilja till besvarande upptaga denna min interpellation — huruvida Utskottets föreliggande betänkande bör tolkas såsom om Utskottet ansett någon grundlagsförändring i det omhandlade fallet vara *obehöflig* eller icke? För mig ställer sig denna fråga desto viktigare, som jag, då Kongl. Maj:ts förslag till lag om tillsättande af presterliga tjänster förkastades, tillhörde Kammarens majoritet, och frågan om förenligheten af § 30 Regeringsformen, så som den nu lyder, med en Kongl. Maj:ts medgifven eventuel utnämningssrätt af pastor i konsistorielt gäll, då utgjorde föremål för olika meningar inom Kammaren; det skulle därför vara af stort intresse att få höra, i hvad mån Konstitutions-Utskottets uppfattning af denna tvistiga fråga får anses af betänkandets afstyrkande kläm vitsordad?

Herr Talmannen, nu återkommen, gaf derpå ordet åt

Friherre Nordenfalk, som anförde: Då motionären i sitt anförande icke framställt något bestämdt yrkande, kan jag fatta mig helt kort; och jag har begärt ordet endast för att med min personliga aktning för honom besvara den af honom till Utskottets ledamöter framställda fråga.

Jag får då säga, att det icke torde behöfvas någon synnerligen skärpt granskning af Utskottets betänkande, för att finna, att densamma egentligen är att betrakta såsom ett så kalladt uppskofsbetänkande. Utskottet, som icke funnit skäl att framlägga ett förslag byggt på de af motionären begagnade ordalag, har dock velat lemna frågan öppen, något som äfven otvetydigt framgår af Utskottets uttalande på

de sista raderna i motiveringen. Det synes mig icke vara alldeles billigt begära, att, då en motion inkommer först i Maj månad, och motionärens ordalag icke anses kunna läggas till grund för ett fullständigt förslag till grundlagsförändring, utan en omarbetning måste ske, Utskottet skall på den korta tid, som återstår till riksdagens avslutande, och bland mängden af öfriga riksdagsärenden medhinna en dylik omarbetning, helst då ännu två riksdagar återstå, innan frågan i allt fall kan behöfva förekomma till slutligt afgörande.

Att Utskottet icke uttalat sig om frågan, huruvida en ändring är behöfelig eller icke, är helt naturligt, då Utskottet icke uttalat sig hvarken för eller emot en sådan ändring.

Hvad min enskilda åsigt i frågan beträffar, hade jag tillfälle att, då Kongl. Maj:ts proposition i fråga om ändrad valrätt för konsistoriella pastorat förevar till behandling, tillkännagifva min åsigt, att en grundlagsförändring för vidtagande af sådan åtgärd vore behöfelig. Men Utskottet har lemnat denna fråga öppen, och om jag erkänner att dess betänkande möjligen bär något spår af brådska, så hoppas jag motionären vidgår, att motionen i frågan gör det icke mindre.

Jag hemställer om bifall till Utskottets förslag.

Herr Themptander: Då Kongl. Maj:ts proposition om förändrad lagstiftning rörande presterliga befattningars tillsättande förevar till behandling, bidrog jag med min röst till förslagens förkastande just i den del, som afsåg tillsättande af kyrkoherde i konsistoriella gäll. Jag gjorde detta med ganska tungt sinne, emedan jag ansåg förslaget vida bättre än nu gällande lag tillgodose församlingarnes behof af duglige och nitiske lärare. Men jag gjorde det ändå, emedan jag icke kunde finna annat än att förslaget i den delen stod i strid med ifrågavarande 30 § i Regeringsformen. Under sådana förhållanden måste jag för min del anse det vara i hög grad önskligt, att denna paragraf undergår en sådan förändring, att den icke lägger hinder i vägen för den reform af de presterliga befodringslagarne, som eljest kan anses lämplig. Jag kan derföre icke heller annat än beklaga, att Utskottets tid icke medgifvit det att utarbete ett förslag till paragrafens förändring i sådan syftning, på samma gång jag glädjes öfver, att Utskottets vice ordförande nu förklarar, att Utskottets här afgifna yttrande icke är att anse såsom annat än ett uppskofsbetänkande.

För min del kan jag icke förstå att frågan, om hvilken förändrad lydelse paragrafen bör hafva, skulle vara så särdeles svårlöst. Jag kan nemligen icke finna något skäl, hvarför man skall med grundlags helgd omgärda bestämmelser, som röra besättandet af kyrkoherdebefattningar. Dessa bestämmelser synas mig hafva sin rätta plats i kyrkolagen. Åtminstone synes man icke behöfva befara, att dessa bestämmelser skulle få någon större rörlighet, om de flyttades in på den kyrkliga lagstiftningens område; ty der lærer väl hvarje lagförändring vara förenad med ganska stora svårigheter, då ju samstämmighet fordras mellan så många myndigheter som regeringen, Riksdagens båda Kamrar och kyrkomötet. Men att, om man lyckas öfvervinna alla dessa svårigheter, man ändock är bunden af en grundlagsbestämmelse,

*Om ändring af
30 § Regerings-
formen.
(Forts.)*

Om ändring af som denna, kan ej annat än vara oegentligt och lända till men för
30 § Regerings- lagstiftningsarbetet. För min del vågar jag tro, att hela paragrafen
formen. lämpligen skulle kunna borttagas ur Regeringsformen eller, om man
(Forts.) det icke vill, derföre att paragrafföljden derigenom skulle rubbas, ut-
bytas mot en enkel hänvisning till kyrkolagen.

Jag har blott velat uttala denna min åsigt, men ämnar ej fram-
ställa något yrkande.

Herr Samuel Johnson: Då Utskottets vice ordförande redan
yttrat sig i frågan, kan det vara öfverflödigt af mig att begära ordet.
Lika med honom får jag säga, att den ifrågavarande motionen icke
rönte enhälligt motstånd, om också meningarne inom Utskottet voro
delade. Men det har varit omöjligt för Utskottet att med bästa vilja
i verlden vid denna sena tid af riksdagen egna motionen den om-
sorgsfulla behandling, hvaraf den kan vara förtjent. Motionen kom
in till Utskottet den 2 Maj. Vi hafva i dag den 12. Under denna
tid hafva vi nästan dagligen både sent och bittida varit sysselsatta här
i Kammaren. En sådan genomgripande reform som den, hvilken åsyf-
tas i förevarande motion, erfordrar vida längre förberedelse, än som
sålunda varit förunnad Utskottet. Derföre har också jag med min
röst bidragit till det slut, hvartill Utskottet kommit. Här är ju in-
gen tid förliden. Ännu återstå två riksdagar af innevarande treårs-
period. Och den ärade motionären kan ju således vid någon af de två
följande riksdagarna förnya sin motion och då framlägga den så tidigt,
att Konstitutions-Utskottet må få tid på sig att grundligt behandla
densamma.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Öfverläggningen förklarades slutad, hvarefter Utskottets hemställan
bifölls.

§ 19.

Föredrogs Stats-Utskottets memorial N:o 53, med anledning af
Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om en bestämmelse beträffande
vilkoren för erhållande och tillgodonjutande af statsbidrag till all-
männa arbeten.

Utskottet hade hemställt,

att Andra Kammaren behagade förena sig i Första Kammarens
angående punkten 13 af Utskottets utlåtande N:o 17 fattade beslut,
att nu gällande allmänna vilkor och föreskrifter i afseende å de stats-
bidrag, som blifvit anvisade för väganläggningar och vägförbättringar,
brobyggnader, hamnanläggningar, vattenkommunikationer samt sjösänk-
ningar och andra vattenaftappningsföretag, hvilka föreskrifter och vil-
kor innefattas i Riksdagens underdåniga skrivelser den 23 Maj 1873
(N:o 67 mom. 8 och 68), den 23 April 1874 (N:o 27 mom. 11), den
5 Maj 1876 (N:o 27 mom. 12) och den 20 Maj 1878 (N:o 47 mom.
13), fortfarande skola blifva gällande.

Herr Ola Andersson i Burlöf yttrade: Då denna Kammare den 8 sistlidne Mars behandlade detta ärende, så var det på yrkande af en talare på stockholmsbänken, Herr Hedin, som denna Kammare fattade det beslut, hvori Stats-Utskottet nu hemställt, att en ändring måtte ske. Den ärade talaren fäste då uppmärksamheten derpå, att ett skriffel vore begånget och att detsamma existerat under två på hvarandra följande år samt hemstälde, att det nu måtte rättas. Han hade naturligtvis icke på förhand meddelat sig härom med någon af Stats-Utskottets ledamöter; och man kunde icke ögonblickligen vara färdig att kontrollera, huru härmed i sjelfva verket förhölle sig. Det åligger nemligen företrädesvis Utskottets sekreterare att tillse, att dess sifferuppgifter äro rigtiga. Den ärade talarens påstående, att ett skriffel funnes för handen, blef emellertid icke motsagdt; och följden häraf var den, att Kammaren fattade ett felaktigt beslut. Kammaren hade dervid icke för afsigt att i sak göra ändring i Utskottets förslag. Men det blef det oaktadt en ändring i sak genom den sifferförändring, som skedde. Det skulle nu åligga Utskottet att söka sammanjemka Kamrarnes stridiga beslut; men dertill har Utskottet icke funnit skäl, då Kamrarna antagligen velat detsamma. Eller ock skulle gemensam votering härom ega rum, och detta vore ju en löjlighet. Utskottet har derföre valt denna utväg att få misstaget rättadt. Och jag har anledning hoppas, att den kritiske representanten för Stockholms stad skall en annan gång bättre se sig före, innan han framställer förslag, som föranleder Kammaren att fatta ett felaktigt beslut.

Vidare anfördes icke. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

§ 20.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets memorial N:o 56, angående öfverlemnande till Kongl. Maj:t af det nya reglementet för Riksgäldskontoret.

§ 21.

Förekom till afgörande Stats-Utskottets utlåtande N:o 57, i anledning af väckt motion angående beviljande af statsbidrag för ny tomtreglering i Hudiksvall i följd af den staden senast öfvergångna brand. *Om statsbidrag för ny tomtreglering i Hudiksvall.*

Utskottet hade tillstyrkt,

att Herr *W. von Rehausens* inom Andra Kammaren väckta motion, N:o 54 — afseende beviljande af ett låneunderstöd å 80,000 kronor samt ett anslag å 40,000 kronor till bestridande af kostnaderna för ofvanberörda tomtreglering — ej måtte vinna Riksdagens bifall.

Herr von Rehausen yttrade: Herr Talman! Mine Herrar! Jag skall icke upptaga Kammarens tid med att här framställa något yrkande, och jag skall icke heller tillåta mig att uttala något ogillande

Om statsbidrag
för ny tomt-
reglering i
Hudiksvall.
(Forts.)

af det sätt, hvarpå Utskottet behandlat denna fråga, då jag på enskild väg erhållit upplysning om, hvari den bristfälliga utredning, som Utskottet omförmäler, skulle bestå. Jag anhåller blott att få uttrycka den förhoppning, att denna viktiga fråga måtte kunna vinna såväl Utskottets som Kammarens behjertande, när den sannolikt vid nästa riksdag återkommer.

Vidare anfördes icke. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

§ 22.

Om afsättande
till kronopark
af ryttmästare-
bostället
Kolleberga.

Föredrogs Stats-Utskottets memorial N:o 58, i anledning af erhållen återremiss å Stats-Utskottets utlåtande N:o 29 i fråga om afsättande till kronopark af indragna ryttmästarebostället Kolleberga N:is 1 och 2.

Utskottet hade i detta memorial gjort följande hemställan:

att Riksdagen måtte på det sätt bifalla hvad Kongl. Maj:t i berörda hänseende täckts föreslå, att den vid Danielslund belägna skogsskolan finge förflyttas till indragna ryttmästarebostället Kolleberga N:is 1 och 2, med vilkor att nämnda boställes inegor jemte dertill hörande byggnader, för så vidt de ej vore för skogsskolans behof erforderliga, blefve för statsverkets räkning särskildt utarrenderade.

Herr Ola Bosson Olsson, hvilken jemte Herrar *Jan Andersson*, *Sven Andreasson*, *J. E. Johansson*, *Nils Petersson*, och *C. A. Larsson* inom Utskottet reserverat sig mot här ofvan omförmälda hemställan, anförde: Då jag läste den Kongl. propositionen angående skogsskolans vid Danielslund förflyttande till Kolleberga, kunde jag icke finna det förmånligt att vidtaga en sådan åtgärd. Jag tror nemligen att Kolleberga är en allt för stor domän för att uppoffras till skogsskola. Utskottet har visserligen föreslagit, att Skogsstyrelsen först skulle taga hvad den behöfver af boställets inegor samt dertill hörande byggnader, och att det öfriga skulle utarrenderas för statens räkning. Men följderna häraf skulle endast blifva en betydlig kostnad för staten, i synnerhet som Skogsstyrelsen i sitt utlåtande förklarat, att byggnaderna vid Kolleberga äro mycket bristfälliga. Man skulle således behöfva bygga ett nytt hus för skogsskolan och dessutom ett för arrendatorns räkning. Detta skulle medföra ganska betydliga kostnader för staten. Jag vill likväl medgifva att det vore en fördel, om skogsskolan i en framtid kunde erhålla ett mera centralt läge inom Skåne. Men detta ändamål tror jag lätt kan vinnas, då det inom Riseberga församling finnes icke mindre än 10 boställen förutom Kolleberga, af hvilka ett som är nybyggt och för närvarande gifver statsverket i arrende 69 kubikfot råg, 69 kubikfot korn och mellan 50 och 60 kronor i penningar, varder ledigt till statens disposition år 1882. Ett sådant mindre boställe tror jag skulle vara lämpligt till skogsskola, helst mången anser, att skolans föreståndare bör hafva så

pass mycket jordbruk, att han kan hafva ett par hästar och några kor. Der kunde man också upplåta bostället i sin helhet till skogsskola. Deremot tror jag — såsom jag nyss yttrat — att det vore en stor förlust för staten att för detta ändamål upplåta en sådan domän, som Kulleberga, hvilken gifver staten 3 à 4,000 kronor i årlig arrendeinkomst. Då härtill kommer, att Skogsstyrelsen redan ingått förnyadt kontrakt med egaren till Danielslund för ytterligare 5 år, räknadt från den 1 nästa Oktober, behöfver skolan således under dessa 5 år icke vara i förlägenhet för sin tillvaro, utan kan förblifva på sin nuvarande plats till år 1882, då bostället Norrlycke blir ledigt och då jag förmodar att Kongl. Maj:t, om Utskottets nu föreliggande förslag till beslut icke varder godkändt, äfven skall inkomma med proposition om skolans förflyttande till det mera centrala läge, som nämnda boställe lika väl som Kolleberga erbjuder.

Jag anholder emellertid om afslag å Kongl. Maj:ts proposition och Utskottets förslag.

Herr Nils Petersson: Då jag till största delen är förekommen af den föregående talaren skall jag icke länge upptaga tiden. Jag vill blott nämna, att jag anser Utskottets nu afgifna förslag ännu mindre antagligt än Kongl. Maj:ts proposition, ty enligt det förra skulle skogsskolan få taga hvad den behöfver af hus och inegor och följaktligen endast lemna qvar åt jordbruket hvad den sjelf icke anser sig behöfva. Ett sådant förfaringsätt tror jag icke vara lämpligt. Jag anser därför, i likhet med den föregående talaren, att frågan gerna kan hvila ännu så länge och yrkar alltså afslag å Utskottets nu gjorda hemställan.

Herr Lyttkens: Det har så ofta under öfverläggningen om denna fråga blifvit sagdt och ådagalagdt, och hvilket jag äfven kan intyga, att största delen af jorden vid Kolleberga är af så usel beskaffenhet, att den icke är tjenlig till annat än skogsplantering, att i det hänseendet boställets lämplighet till det nu ifrågasatta ändamålet icke längre borde kunna förnekas. Den skog, som der redan finnes, är visserligen temligen vanvårdad, men den utgör dock en så betydlig areal, att den med fördel torde kunna användas för skogsskoleelevernes praktiska öfningar. Hvad byggnaderna beträffar, blifva de väl, efter hvad jag tror mig veta, alla nödvändiga för skolans eget behof. Då nu å andra sidan förekommer, att den ängsmark, som ligger utmed ån och som är af den egentliga och största vigt för jordbruket, är så belägen, att den med fördel kan utarrenderas i samband med andra kronans egendomar i trakten, hvadan följaktligen för den blifvande arrendatorns der afräkning inga särskilda byggnader behöfva uppföras, så anser jag att deri ej ligger något hinder för att bifalla Utskottets förslag. Ett annat skäl härtill finnes äfven deruti att kronan eger i allra närmaste granskap af denna egendom flera andra egendomar, som hafva ganska betydliga skogsarealer som kunna tillses och vårdas i sammanhang med skogsskolans skogar, hvarigenom en ganska god öfning för skolans elever kan erhållas och en framtida stor inkomst kan beredas stats-

*Om afsättande
till kronopark
af ryttmästare-
bostället
Kolleberga.
(Forts.)*

*Om afsättande
till kronopark
af rymtmästare-
bostället
Kolleberga.
(Forts.)*

verket. Af alla dessa skäl finner jag mig föranlåten att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Som Kammaren behagade påminna sig, så är detta Stats-Utskottets förslag grundadt på det beslut, som fattades vid frågans återremitterande till Utskottet, och jag föreställer mig således, att Kammaren vid detta tillfälle icke skall frånträda ett beslut, som Kammaren i sjelfva verket redan en gång fattat. Om man nemligen läser protokolllen angående den diskussion, som vid frågans förra behandling egde rum i båda Kamrarna, skall man ock finna, att föreliggande förslag är upprättadt i fullkomlig öfverensstämmelse med de åsikter, som då uttalades af Riksdagen i sin helhet. Den mening, som Herr O. B. Olsson nu framhållit, uttalade jag redan vid ärendets första behandling inom Stats-Utskottet och sedermera i den reservation, som jag bifogade Utskottets då afgifna betänkande i detta ämne, och i hvilken jag hemställde, dels att Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke måtte af Riksdagen bifallas, och dels att Riksdagen vid anmälan af detta beslut måtte anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda huruvida icke något annat mindre, kronan tillhörigt boställe inom Riseberga socken kunde till skogsskola upplåtas, samt derom till nästa Riksdag göra framställning. Såväl i Stats-Utskottet som här i Kammaren framhöll jag särskildt, att jag såsom lämpligt för ändamålet ansåg bostället Norrlycke, som O. B. Olsson nu äfven föreslagit och som blifver ledigt år 1882. Men då hvarken Stats-Utskottet eller Kammaren då fästade något afseende vid denna min reservation, så torde jag icke heller nu kunna hafva någon förhoppning, att Kammaren skall lyssna till en förnyad framställning i sådan syftning. Stats-Utskottet har dessutom nu gått mina önsknningar till mötes så mycket, att jag finner mig fullt tillfreds med dess förslag, och anser icke någon fara förefinnas, om Riksdagen fattar beslut i öfverensstämmelse med Utskottets här framlagda förslag, utan vill jag bifalla detsamma och vidhålla som skäl härför den mening jag uttalade i Kammaren, då frågan återremitterades till Utskottet.

Att det förslag, Utskottet med anledning af återremissen nu framställt, skulle vara sämre än det af Kongl. Maj:t afgifna, kan jag för min del icke fatta, och detta så mycket mindre, som någon synnerlig uppoffring härigenom icke lärers tillskyndas statsverket, enär ifrågavarande boställes inegor jemte dertill hörande byggnader, för så vidt de icke äro för skogsskolans behof erforderliga, kunna för statsverkets räkning särskildt utarrenderas, samt några nya byggnader härför icke torde behöfva anskaffas, då den omtalade ängen kan bortarrenderas i sammanhang med andra i närheten befintliga boställen och i öfrigt, på sätt Kongl. Maj:ts proposition utvisar, på bostället finnas 23 torp, hvilkas åbyggnader mycket väl kunna för ändamålet i öfrigt användas.

På grund häraf yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Clairfelt: Då förra gången här förevar frågan angående skogsskolans vid Danielslund i Skåne förflyttning till Kolleberga, fram-

stälde Herr Ola Andersson i Burlöf ett förslag, som Stats-Utskottet sedermera upptagit. Jag och öfriga representanter från Skåne accepterade detta förslag, såsom varande bättre än Kongl. Maj:ts och ländande till lycka och bättnad för skolan. Då nu Första Kammaren godkänt samma förslag, så skulle jag vid sådant förhållande i likhet med Herr Sven Nilsson finna besynnerligt, om Andra Kammaren nu skulle förkasta både detta förslag och Kongl. Maj:ts proposition. Det må vara godt och väl, att Skogsstyrelsen förlängt kontraktet angående arrendet af Danielslund på 5 år. Men då detta ställe har för ändamålet högst olämpliga lokaler, men deremot bostället Kolleberga är i sådant och flere andra afseenden mera lämpligt, så och enär det tillika måste anses vara för skolan högst fördelaktigt att vara förlagd å en staten tillhörig domän samt Skogsstyrelsen dessutom, efter hvad jag har mig bekant, när som helst kan till afflyttning från Danielslund uppsäga kontraktet, får jag för min del, då det ju alltid, såsom ordspråket säger, "är bättre att hafva en fogel i hand än tio i skogen", yrka bifall till Utskottets förslag.

*Om afsättande
till kronopark
af ryttmästare-
bostället
Kolleberga.
(Forts.)*

Herr O. B. Olsson: Endast några upplysningar med anledning af min ärade grannes påstående, att ifrågavarande åtgärd icke skulle medföra någon kostnad för staten, enär, enligt hans förmenande, man skulle kunna arrendera bort ängen och torpen. Jag vill emellertid upplysa, att ängen ligger långt ifrån sjelfva bostället och derföre svårigen kan utarrenderas med mindre åbyggnader der uppföras. Och hvad torpen beträffar, så vill jag nämna, att alla dessa äro belägna inuti skogen utom tre, som ligga i sjelfva skogskanten. Dessa senare medger jag kunna utarrenderas särskildt, men jag tror icke att det passar att arrendera bort de uti skogen belägna torpen. Det tror jag icke skulle vara förmånligt för staten.

Hvad åter vidkommer Kammarens förra beslut i ämnet, det vill säga om återremiss, så ber jag få bemärka, dels att detta beslut icke fattades enhälligt, utan att i frågan rådde mycket skiljaktiga meningar, och dels att Kammaren vid detta tillfälle, som inträffade i påskveckan, var ganska fåtaligt representerad. Och sjelf hade jag då icke äran deltaga i Kammarens förhandlingar.

Jag vidhåller mitt förra yrkande.

Herr Granlund: Man kan nästan förvåna sig öfver, att under denna riksdag så mången gång uttalats en viss liknöjdhet för skogsvården. Här är det nu fråga om att flytta en skogsskola, hvilken alla auktoriteter förklarar vara olämpligt belägen, der den nu ligger, till ett statens hemman, som för ändamålet anses utmärkt lämpligt. Utan att angifva några skäl, hafva emellertid sex statsutskottsledamöter från denna Kammare reserverat sig mot detta förslag. Här är ju icke frågan om att för skolans räkning använda annan mark, än den som särskildt lämpar sig för skogssådd och skogsplantering. Resten eller den till jordbruk passande marken är deremot meningen att utarrendera för statens räkning.

Om afsättande
till kronopark
af rytmästare-
bostället
Kolleberga.
(Forts.)

Jag kan följaktligen icke finna annat, än att de allra största skäl tala för Utskottets förslag, till hvilket jag således yrkar bifall.

Herr Lasse Jönsson: Jag yrkar bifall till Utskottets förslag. Jag anser nemligen ett uppskof med frågans lösning vara alldeles oegentligt, då det, derest skolan skall uppfylla sitt ändamål, är nödvändigt, att den ju förr dess hellre flyttas till en lämplig plats.

Öfverläggningen var slutad. Sedan propositioner gifvits, enligt de gjorda yrkandena, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

§ 23.

Föredrogs Stats-Utskottets memorial N:o 59, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande tvenne punkter i utlåtandet N:o 28, angående Riksdagens år 1878 församlade revisorers berättelse i anledning af verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1876.

Punkten 1.

Bifölles.

Punkten 2.

Utskottets i utlåtandet N:o 28 gjorda slutliga tillkännagifvande lemnades af Kammaren utan erinran.

§ 24.

Om ändrade
föreskrifter
ang. bevillning
för arf, gåfva,
m. m.

Till behandling förekom Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 14, i anledning af väckta förslag om förändringar i gällande föreskriften rörande bevillning för arf, gåfva, testamente och fideikommiss.

Punkten 1.

Lades till handlingarne.

Uti *Punkten 2* hade Utskottet yttrat sig öfver ledamoten af Andra Kammaren Herr C. A. Larssons motion, N:o 27, hvaruti var föreslaget, "att bevillningen för alla förenämnda beskattningsföremål måtte bestämmas att utgå i form af stämplat papper samt kontrolleras på enahanda sätt, som nuvarande stämpelpappersförordning bestämmer, med de ytterligare föreskrifter, som Utskottet kan finna nödigt att föreslå".

Och hade Utskottet, på anförda skäl, hemställt,

att nämnda motion icke för närvarande måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr C. A. Larsson anförde: Det är något vanskligt att vid denna riksdagens sena timme söka åstadkomma en förändring i Utskottets förslag, och jag vill icke heller påyrka något sådant, då jag icke har någon utsigt att vinna understöd. Men jag kan dock icke underlåta att säga, att det förefaller mig orimligt, att Bevillnings-Utskottet, som haft nästan ingenting att göra under denna riksdag — det har icke åstadkommit mer än 15 betänkanden på en tid af 4 månader, och det må väl icke vara hela världen — att Utskottet, säger jag, icke haft nog tid för att behjerta den föreliggande frågan. Saken rör icke obetydliga belopp. Enligt Kongl. kungörelsen den 11 December 1811 skall staten hafva så kallad testaments- och arfsbevillning i alla de fall, der arf- eller testamentstagaren är i fjernare skyldskap med den affidne än syskon eller syskonsbarn. Men under den tid jag varit statsrevisor har jag icke kunnat upptäcka, att staten af denna bevillning bekommit ett enda öre.

*Om ändrade
föreskrifter
ang. bevillning
för arf, gåfva,
m. m.
(Forts.)*

Nu säger Utskottet visserligen: "Enligt hvad Utskottet inhemtat, har, i anledning af denna Riksdagens begäran, Kongl. Maj:t anbefalt Kammarrätten att inkomma med förslag till förändrade föreskrifter i det af Riksdagen angifna syfte; och då således förslag till stadganden, hvarigenom de af motionären öfverklagade missförhållanden kunna varda undanröjda, på Riksdagens egen begäran är under utarbetning, anser Utskottet någon förändring i det af motionären föreslagna syfte icke för det närvarande böra ifrågakomma, utan hemställer, 2:o. att Herr C. A. Larssons ifrågavarande motion icke för närvarande måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda."

Men då vi se, att Kammarrätten, oaktadt den haft sex år på sig, ännu icke inkommit med detta sitt utlåtande till Kongl. Maj:t, föreställer jag mig, att det kan komma att dröja en hel mansålder, innan ofvanberörda förslag blir slutligen pröfvadt och den önskade förändringen kommer till stånd. Vid sådant förhållande tror jag det varit skäl för Utskottet att taga fasta på mitt förslag.

Jag undrar emellertid icke på, att bristande tid vållat, att Utskottet icke kunnat sätta sig tillräckligt in i frågan, eftersom Utskottets ordförande har, om jag så må säga, så många andra jern i elden.

Jag yrkar, att Kammaren icke godkänner Utskottets förslag.

Vidare yttrades ej. I enlighet med Herr C. A. Larssons yrkande, lät Kammaren vid Utskottets hemställan bero.

§ 25.

Föredrogs Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 15, angående vissa ännu oafgjorda frågor rörande stämpelpappersafgiften.

Punkten 1.

Godkändes.

Punkten 2.

*Om ändring af
§ 5 i stämpel-
pappersförord-
ningen.*

Utskottet hade föreslagit, att lydelsen af § 5 i stämpelpappersförordningen måtte så till vida förändras, att under femte afdelningen skulle insättas Kammarkollegium och Kamrarrätten, äfvensom att, enär af rikets kollegier endast Kommerskollegium komme att qvarstå under fjerde afdelningen, men deremot två förr under benämningen rikets kollegier hänföda förvaltande embetsverk, Arméförvaltningen och Marinförvaltningen, syntes böra särskildt upptagas under samma afdelning, uttrycket rikets kollegier i sistnämnda afdelning skulle utbytas emot uttrycken: "Arméförvaltningen, Marinförvaltningen, Kommerskollegium."

Herr C. A. Larsson yttrade: Då, såsom herrarne veta, Kommerskollegium står på upphällningen, hemställer jag, att Kamraren icke måtte ytterligare fastläsa detsamma genom ett sådant här stadgande i 5 §, der ordet: Kommerskollegium icke behöfver införas. Jag yrkar därför uteslutning af detta ord ur författningsförslaget.

Efter det öfverläggningen förklarats slutad, godkände Kamraren Utskottets förslag.

Punkterna 3 och 4.

Lades till handlingarne.

§ 26.

*Angående
ändring af
bankoregle-
mentet i fråga
om afbetal-
ningslån.*

Föredrogs Banko-Utskottets utlåtande N:o 13, i anledning af väckta motioner om ökande af Riksbankens för afbetalningslån afsedda fond.

Utskottets första hemställan.

Bifölls.

Derefter upplästes följande af Utskottet i *andra* rummet gjorda hemställan:

"att § 32 mom. 6 i bankoreglementet må komma att lyda sålunda:

Nuvarande lydelsen:

Mom. 1 Afbetalningslån lemnas
etc.

Mom. 2	} oförändradt.
Mom. 3	
Mom. 4	
Mom. 5	

Mom. 6. Inlemnas till hufvud- eller afdelningskontor ansökningar om lån af detta slag å större sammanlagdt belopp, än tillgångarne medgifva, *beviljas lånen i den ordning anmälan derom ingått.* Inlemnas till hufvud- eller afdelningskontor ansökningar om lån af detta slag å större sammanlagdt belopp, än tillgångarne medgifva, *pröfvas låneansökningarne i den ordning de ingått.*“

*Angående
ändring af
bankoregle-
mentet i fråga
om afbetal-
ningslån.
(Forts.)*

Enligt anteckning å utlåandet, voro reservationer deremot inom Utskottet afgifna

dels af Herr *Ekman*, med hvilken Herrar *A. Peyron* och *Rettig* instämt;

dels af Herr *Wijkander*;

dels ock af Herr *J. Rundbäck*, hvilken sistnämnde för sin del tillstyrkt, att bankoreglementets 32 § sista moment måtte erhålla denna lydelse:

“mom. 6. Inlemnas till hufvud- eller afdelningskontor ansökningar om lån af detta slag å större sammanlagdt belopp än tillgångarne medgifva, *pröfvas låneansökningarne så fort ske kan* i den ordning de ingått.“

Ordet begärdes af

Herr Lind, som anförde:

Herr Aug. Börjeson: Jag är förekommen af Herr Lind, hvilken framställt samma yrkande, som jag ämnade göra, eller att, med bifall till Herr Jöns Rundbäcks reservation, orden: “*så fort ske kan*“ måtte i momentet inskjutas. I öfrigt åberopar jag till stöd för detta yrkande de skäl, som reservationen i sådant afseende innehåller.

Herr Lyttkens: Jag för min del har visserligen icke någonting emot, att Kammaren i momentet insätter orden: “*så fort ske kan*“; men dessa ord kunde med lika skäl insättas i alla instruktioner för de olika embetsverken, och därför, ehuru ordens införande naturligtvis icke kan skada, är dock en sådan åtgärd alldeles öfverflödig, då det väl faller af sig sjelft, att en tjensteman skall göra sin sak så fort sig göra låter. Om någon försummelse vid ett lånekontor förekommer, är jag öfvertygad om, att, då fullmäktige fått underrättelse derom, rättelse följer. Att pröfning af inkomna låneansökningar någon gång blifvit fördröjd, är både möjligt och troligt, då ibland en ofantlig mängd ansökningar inströmma. Men icke behöfver man därför, att någon gång så skett, i momentet insätta, att pröfningen skall ega rum *så fort ske kan*. Jag yrkar således bifall till Utskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad. Kammaren godkände Utskottets förslag i oförändradt skick.

Utskottets *slutliga hemställan*.

Blef jemväl bifallen.

Angående
ändring af
bankoregle-
mentet i fråga
om afbetal-
ningslån.
(Forts.)

§ 27.

Herr Talmannen tillkännagaf, att, enligt mellan Herrar Talmän träffad öfverenskommelse, gemensamma omröstningar komme att anställas vid början af morgondagens sammanträde.

§ 28.

Föredrogos och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser:

N:o 27, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition i fråga om afsättande till kronopark af indragna sergeantsbostället $\frac{1}{4}$ mantal Karsholmen;

N:o 28, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående försäljning af kronan tillhöriga, i hufvudstaden belägna egendomarne N:o 8 i kvarteret Kulberget mindre och N:o 3 i kvarteret Pärönträdet;

N:o 29, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående utbyte af länsmansbostället Vistinge N:o 2, $\frac{3}{8}$ mantal, i Risinge socken emot $\frac{1}{4}$ mantal af kronoskattehemmanet Ölmetorp N:o 1 i Skedevids socken af Finsponga läns härad och Östergötlands län;

N:o 30, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord till byggnadstomter från indragna häradshöfdingebostället Hvetlanda, Thomas- och Kullagården;

N:o 31, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående upplåtelse af jord från Eskilstuna kungsladugård till Eskilstuna mekaniska verkstad;

N:o 32, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående eftergift af Kronofogden A. M. Dryselius och Häradsskrifvaren E. J. Augustin ålagd skyldighet att gälda 1868 års ränta för Trysunda fiske i Vesternorrlands län;

N:o 33, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från hemmanen Ridön till byggnadsplats m. m. för en folkskola;

N:o 34, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående reglering af kronans och bolaget P. A. Norstedt & söners till hvarandra gränsande tomter å Riddarholmen;

N:o 35, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsättande till kronopark af sergeantsbostället Aplahult N:o 1 och andre korporals-bostället Bosakulla N:o 1;

N:o 36, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående afsöndring af jord från förra regementspastorsbostället Vesterhus för utvidgning af Frösö mötesplats i Jemtlands län;

N:o 37, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående indragning af åtskilliga länsmansboställen samt upplåtande af två nya sådana boställen inom Östergötlands län;

N:o 38, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående nedsättning i arrendet för indragna fanjunkarebostället N:is 2 och 9 Hörja; samt

N:o 39, angående bemyndigande för Riksgäldskontoret att under år 1879 utbetala viss andel af det för år 1881 anslagna lånebelopp till utförande af södra Dalarnes jernvägsaktiebolags jernvägsanläggning.

§ 29.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. $\frac{1}{4}$ 3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.
